Inspiratie en participatieverslag

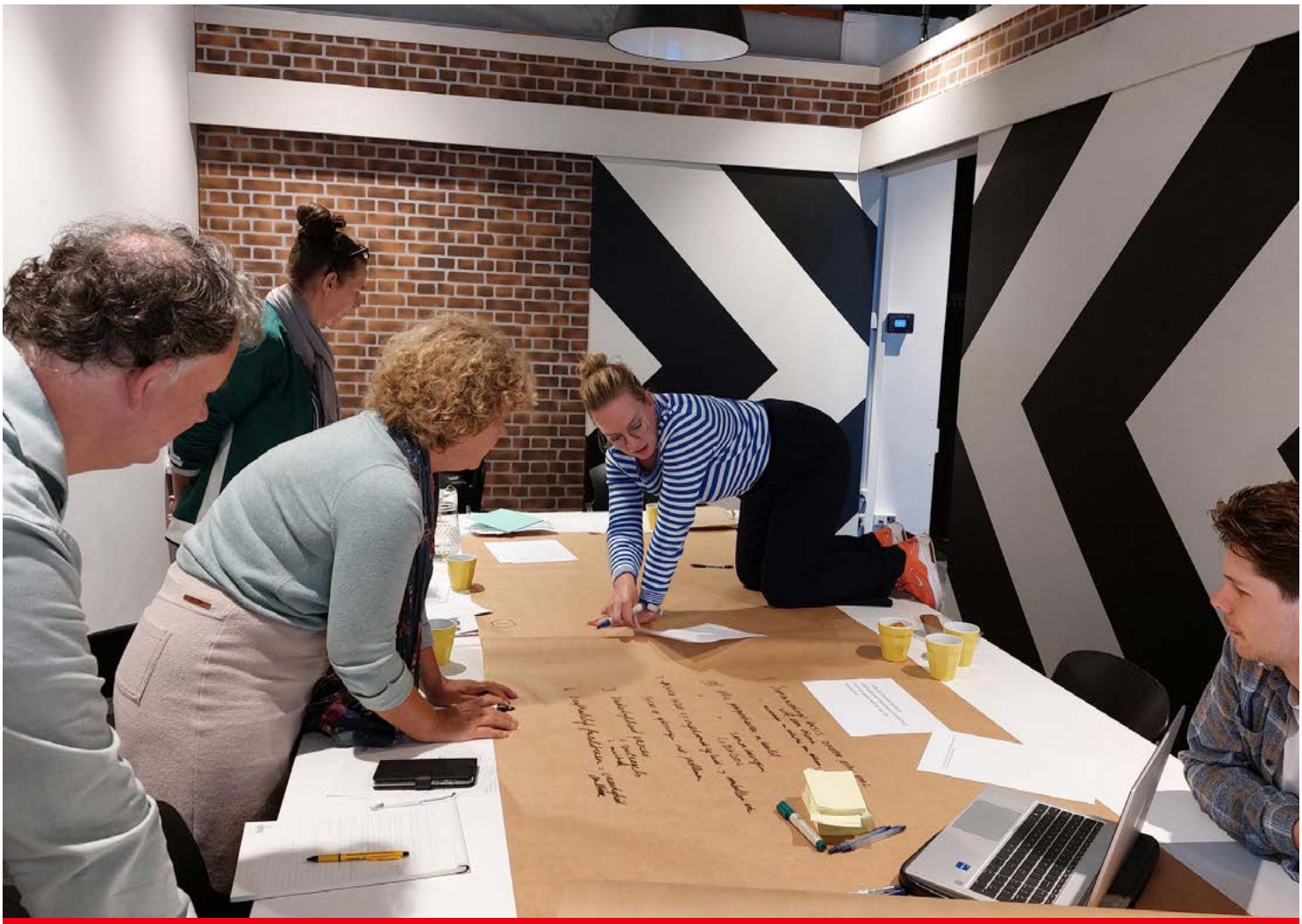

Om te komen tot
Beleidsnota Samen stad maken: Geen Utrecht zonder U

Gemeente Utrecht

Utrecht.nl

meeteo

KEBAP

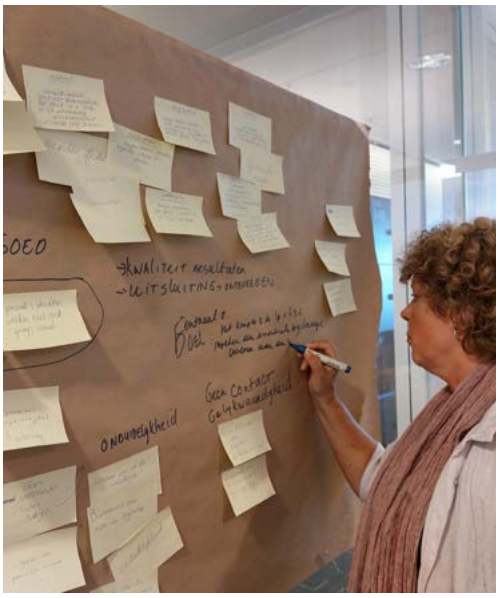

Inhoudsopgave

1 Inspiratie: bronnenlijst 4

2 Utrechters die hebben meegedaan 5

3 Participatieverslag 6

Input Kompasteam - 17 oktober 2023 6
Collega's in gesprek met Utrechters - juni 2023 13
Collega's in gesprek rond de Stedenbouwvisie - juni en september 2023 13
Gesprek met STAD Utrecht - 30 november 2023 14
'Act together now' Utrecht4globals - 15 september 2023 14
Gesprek met Vereniging Dwarsverband - 20 december 2023 15
Bijeenkomst met sleutelpersonen - 9 januari 2024 16
Bijeenkomst netwerk initiatief - 9 januari 2024 20
Bijeenkomst Wijkplatforms - 10 januari 2024 21
Bijeenkomst Young Minds Utrecht - 16 januari 2024 29
Opbrengst Thirty030 - 17 januari 2024 30
Sessie Panel Meetellen - 25 januari 2024 33
Feedback Werkgroep Burgerberaad - 30 januari 2024 35
Development Network Utrecht (DNU) - 14 maart 2024 36

1 Inspiratie: bronnenlijst

Boeken

- **Floor Ziegler en Teun Gautier - 'Een Wereld van Gemeenschappen'** 1-11-2023
- **Marije van den Berg – 'De Beleidsbubbel'** 30-5-2023
- **Hanke Verloo - 'Struikelen over participatie'** 19-10-2023
- **Frederik van Dalfsen, Steven Blok en Henk Wesseling - 'Leren in Participatieland'** 10 juni 2022
- **Bert Blase - De burger is niet gek** 27-10-2022

Onderzoeken

- **Saluti - Voorverkennning Inclusieve burgerparticipatie 'De Kunst van het luisteren.'** december 2023
- **Rekenkamer rapport - 'Horen, zien en samen door.'** december 2022
- **WRR – Grip - 'Het maatschappelijk belang van persoonlijke controle.'** 30-11-2023
- **Katalys en Motivaction - 'Inzet Bewoners voor hun leefomgeving.'** 22-8-2023
- **Rapport panel Meetellen – 'Dit vinden wij van de stad.'** september 2022
- **Utrecht Monitor – 'Inwonersenquête 2023'** maart 2024
- **Rekenkamer Haarlemmermeer -Vertrouwen in de lokale democratie.** 9-11-2023

Publicaties

- **Nieuw essay SCP-directeur - 'Overheid geef burgers een gelijkwaardige rol aan de ontwerptafel van beleid.'** 14-3-2024
- **Annelieke van den Berg - How young adults explain their intention to participate in online direct citizen participation.** 18-1-2024
- **Erik Pool - 'Tegenspraak is een onmisbare kracht.'** 12-2-2014
- **LSA bewoners - 'Gemeenschapsgericht werken? Zo kan het!'** 7-2-2024
- **Maja Rocak in Sociale Vraagstukken - 'Ambtenaren bekijk de wereld vanuit een ander perspectief.'** 14-2-2024
- **Wouter Boonstra in Binnenlands Bestuur - 'Accepteer dat niet iedereen mee wil doen.'** 15-2-2024
- **SER - 'Burgerparticipatie: Op zoek naar alle stemmen.'** 20-2-2024
- **'Verkenning zeggenschap van Utrechters over hun leven en leefomgeving'** – 2022
- **Gemeente Peel en Maas - 'Gedeeld eigenaarschap'** 15-11-2022
- **Frans Soetebroek - Omstreden plannen, onderschatte burgers** september 2022

Podcasts

- **Claartje Brons en Felix Wolf - 'Kennis delen en vastleggen.'** 13-2-2024
- **Democratie in uitvoering S6 / E27 - 'Anders dan gebruikelijk beslissen met Anke Siegers'.** 12-2-2024
- **Anne-Mathije Bogert, onderzoeker en inspecteur bij Toezicht Sociaal Domein Participatiepraat | Vertrouwen en relaties opbouwen | Kennisknooppunt Participatie** 27-2-2024

2 Utrechters die hebben meegedaan

- Kompasteam Utrecht
- Straatinterviews (gekoppeld aan de Sociale Visie Utrecht 2040)
- Voor je stadsie; rondetafelgesprek initiatieven
- Netwerk Initiatief met Groenmoetjedoen, buurtnatuur030, K.F. Heinfonds en Utrecht Natuurlijk
- Vereniging Dwarsverband; buurthuizen in zelfbeheer
- Stichting Sleutelpersonen
- Wijkplatforms
- Young Minds
- Thirty030 / stadsambassadeurs
- Panel Meetellen
- Werkgroep Burgerberaad
- Vertegenwoordiging Gezondheidspact
- Utrecht4globals
- LSA bewoners
- Development Network Utrecht
- STAD Utrecht

3 Participatieverslag

Om tot beter beleid én samenwerking met de stad te komen, hebben we met veel Utrechters, collega's en samenwerkingspartners in de stad gesproken en gebrainstormd. Lees in dit verslag welke Utrechters we allemaal gesproken hebben en wat zij ons hebben meegegeven. Met de verkregen input is het beleid steeds verder aangescherpt. Zo is op basis van het gesprek met de sleutelpersonen bijvoorbeeld onderstaande visual gemaakt van dé voorwaarden voor een goede samenwerking.

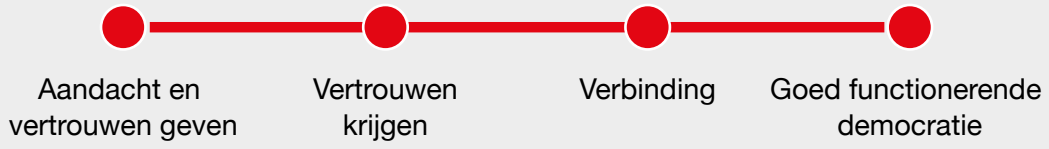

Er is bewust gekozen voor het voeren van persoonlijke gesprekken met groepen Utrechters. Omdat de nieuwe koers voor Samen stad maken, het kompas voor zeggenschap en de leidende principes voor houding en gedrag toelichting en uitleg behoeven. In gesprek met elkaar vindt ter plekke een bredere belangenafweging plaats en haal je niet alleen de input van één individu op. Ook is er de mogelijkheid tot het stellen van vragen. Op het digitale platform Denk Mee is het geven van een gerichte presentatie, het beantwoorden van vragen en het voeren van een persoonlijk gesprek niet mogelijk. Daarom is er niet voor gekozen Denk mee in deze fase van beleidsontwikkeling in te zetten, maar zijn er wel straatgesprekken gevoerd.

Input Kompasteam - 17 oktober 2023

Advies over het Kompas voor zeggenschap en leidende principes voor houding en gedrag.

Aanleiding en context
De gemeente Utrecht gaat een kompas voor zeggenschap en leidende principes voor houding en gedrag ontwikkelen, als onderdeel van een gemeentebreed verbetertraject vanuit Samen Stad Maken. Het doel is om de kwaliteit van de interactie tussen gemeente, Utrechters en organisaties te verbeteren.

Het kompasteam voerde hierover een aantal dialogen in de maand september.
De bevindingen en conclusies van deze dialoogsessies komen samen in het advies aan de gemeente dat hierna wordt toegelicht.

Meer informatie over het team, het verloop en de opbrengst van de dialogen zijn te lezen in de (ppt)bijlage: ‘Het Kompasteam: dialogenserie over een kompas voor zeggenschap en leidende principes voor houding en gedrag’.

De urgentie voor verbetering wordt breed gedeeld
De urgentie om de kwaliteit van het samenspel tussen gemeente en Utrechters te verbeteren wordt breed gedeeld in het team. De gemeente speelt een belangrijke rol in de levens van mensen die wonen en werken in Utrecht en we staan met elkaar voor een aantal pittige maatschappelijke uitdagingen, zoals de energietransitie, de woningnood, grote gezondheidsverschillen, toenemende polarisatie en armoede. Tegelijkertijd zien we dat het vertrouwen in de overheid historisch laag is. Ook de gemeente Utrecht heeft hier mee te maken. Maar we houden ook van deze stad, er gaan ook veel dingen goed. Hoe kunnen we kennis, ervaring en krachten van de gemeente, Utrechters en organisaties beter en vaker bundelen om samen aan oplossingen te werken en 'Gezond stedelijk Leven voor iedereen' te bereiken. We beseffen dat dit ten aanzien van houding en gedrag niet alleen iets van de gemeente vraagt, maar ook van bewoners en organisaties. In het advies hierna lichten we toe hoe wij zien dat het 'kompas voor zeggenschap en de leidende principes voor houding en gedrag' een positieve rol kunnen spelen in de beweging naar een beter samenwerkende stad waar steeds meer mensen en organisaties zich inzetten en samen met de gemeente, onderdeel van de oplossingen vormen.

Het Kompas voor zeggenschap
Het kompas is bedoeld voor iedereen, het moet meer duidelijkheid bieden voor gemeente en burgers. Wanneer kiezen we voor welke samenwerkingsvorm? Het moet het gehele spectrum beslaan van géén zeggenschap tot álle zeggenschap bij Utrechters. Er zijn verschillende voorbeelden in andere steden, maar op elk voorbeeld valt wel iets aan te merken en vooral is de vraag of het ook werkt? Dat laatste staat in ons advies voorop: hoe kunnen we zorgen dat het ook gaat werken?

Met het versterken van zeggenschap ontstaat eigenaarschap.

We vinden het van groot belang dat mensen meer invloed gaan ervaren op hun eigen leven en leefomgeving. Dat kan door zeggenschap te versterken. Zo groeit ook het eigenaarschap en het vertrouwen in elkaar. Dan doen meer mensen mee en zetten meer mensen zich in voor hun leefomgeving en kunnen we samen aan een betere toekomst werken. Dit is heel belangrijk voor onze stad, samenleving en democratie.

Het kompas moet daarom niet alleen duidelijkheid bieden, maar bijdragen aan het optimaal benutten van kansen om zeggenschap voor Utrechters en organisaties te versterken.

In de dialogen hebben we met elkaar verkend welke factoren bijdragen aan het versterken van zeggenschap en wat dat oplevert. (Sheet 19) Om vervolgens te onderzoeken hoe je dit onderdeel van het kompas en de leidende principes voor houding en gedrag kan laten zijn.

Een visie op de gemeente van de toekomst zou kunnen helpen als stip op de horizon. Een van de teamleden ziet de gemeente van de toekomst als een verzameling pleinen of platforms, waar in totale vrijheid met alle betrokkenen steeds weer met elkaar bepaald wordt wat er in de voorliggende situatie nodig is.

Leidende principes voor houding en gedrag
Met het optimaal benutten van kansen om zeggenschap te versterken, zal de positieve impact van de gemeente op de levens van Utrechters vergroten. We bedoelen hiermee dus niet dat het toekomstbeeld is dat de rol van de gemeente steeds onbelangrijker wordt. We -burgers en overheid - hebben elkaar juist meer nodig om de uitdagingen van vandaag tegemoet te treden. Het gaat wel om een verschuiving naar een meer samenwerkende of faciliterende gemeente. Dit brengt een nieuw repertoire aan werkwijzen, manieren en methodes van samenwerking met zich mee.

Het kompas wijst de weg naar die nieuwe werkwijzen en methodes voor samenwerking. Bij het laten slagen daarvan in de praktijk, zijn rolinvulling, houding en gedrag van doorslaggevend belang. In de dialogen hebben we verkend en benoemd welke houding, welk gedrag past of helpt bij nieuwe werkwijzen en de factoren die zeggenschap versterken.

Maar ook hier hebben we ons de vraag gesteld: hoe gaat dit werken? We denken niet dat houding en gedrag “voorgeschreven” kunnen worden. We denken dat houding en gedrag ontstaan en geleerd worden vanuit de praktijk. We moeten ons dus niet alleen nieuwe werkvormen eigen maken, maar ons ook herbezinnen op onze rol en ons gedrag en dat alles aldoende beter onder de knie krijgen. Dit geldt voor ambtenaren, wethouders raadsleden en bewoners.

Het is daarom heel belangrijk om een lerend perspectief te hanteren bij het kompas en de leidende principes voor houding en gedrag.

Versterkende factoren voor zeggenschap
We vinden het heel belangrijk om zeggenschap voor Utrechters te versterken, omdat daarmee eigenaarschap ontstaat. Echter, dat wil niet zeggen dat het altijd kan of altijd nuttig is. De uitgifte van paspoorten of de handhaving bij een demonstratie voert de gemeente het best zonder inmenging van Utrechters uit. Een groot deel van het leven en werken van mensen gebeurt ook zonder dat zij daarbij de gemeente nodig hebben. We denken ook niet dat iedereen altijd actief invloed uit wíl oefenen. Maar we denken wel dat het heel belangrijk is om de mogelijkheden te verruimen en beter te leren hoe dat kan. Daar gaat dit onderdeel over.

Formuleer ook waar zeggenschap niet kan of nodig is. Gebruik casuïstiek om hier zoveel mogelijk scherpte in te krijgen. Als zeggenschap niet kan, informeer dan tijdig en volledig over wijzigingen die directe invloed hebben op het leven en leefomgeving van mensen. Denk aan vuilnis ophalen of huishoudelijke hulp (WMO). Leg ook uit aan bewoners op basis waarvan keuzes zijn gemaakt. Hiermee kun je veel wegnemen aan boosheid en onrust.

Weten wat er speelt, eerst in gesprek, samen tot plannen of oplossingen komen.
Om mensen meer invloed te laten ervaren op hun eigen leven en leefomgeving is het van belang samenwerkingsvormen die zeggenschap versterken beter en vaker toe te passen. Als zo’n proces goed doorlopen wordt, kan dat uitmonden in de afspraak dat hier toch echt de gemeente eerst zelf aan zet is en daarbij de taak heeft vooral goed te informeren (Opvang daklozen). Een goed doorlopen proces kan ook opleveren dat Utrechters zelf aan de slag gaan met het schoonhouden van hun buurt (Plandelen). Of het kan beteken dat er in samenwerking aan oplossingen gewerkt wordt (Laagdrempelig vaccineren).

Een open, maar duidelijke start of aanvliegroute van het proces is dus heel belangrijk.
We bespraken de belangrijkste uitgangspunten:

- Bouw aan een samenwerkingsbasis, investeer in de relatie ook zonder dat er sprake is van een project of plan. Stel vragen. Het vormt een goede voedingsbodem voor toekomstige samenwerking.
- Weet wat er speelt, voer gesprekken, stel vragen om de verschillende perspectieven die leven rondom een (beleids)thema of in een gebied in beeld te krijgen
- Breng de verschillende perspectieven (en belangen) rondom een thema bij elkaar in een dialoog. Begin breed, omdat dat ruimte biedt aan eenieder om vanuit het eigen perspectief aan te sluiten. Door het gesprek eerst over de perspectieven te voeren, ontstaan er verbindingen, inzichten, doelen en oplossingen. Gezondheid kan een thema zijn, maar ook de inrichting van een speeltuin.
- Focus op oplossingen en niet op problemen. Alles wat je aandacht geeft groeit.
- Ga uit van de energie, waar zit energie bij mensen? Gaandeweg zullen plannen ontstaan en wie doet wat? Wat willen mensen, wat wil de gemeenschap, wat kunnen ze zelf en wat hebben ze nog nodig?
- Dit alles vraagt om ruimte in de opdracht van ambtenaren en een meer stapsgewijze besluitvorming. “Geef ons de opdracht om zonder opdracht te starten.” Er is ruimte en tijd nodig in het proces om zeggenschap goed te organiseren. Het levert meer draagvlak op en betere plannen op, ofwel plannen die beter aansluiten op het vraagstuk en de doelgroep. Versnelling treed pas later in het proces op. Het is nodig dat ook college en raad dit zien, uitdragen en ondersteunen.
- Zorg hierbij wel altijd voor een eerlijk samenspel (fairplay), dat is belangrijk voor het goede verloop van het proces en worden hierna uitgewerkt.

Eerlijk samenspel
Welke samenwerkingsvorm je ook precies kiest, randvoorwaardelijk voor het versterken van zeggenschap, is een eerlijk samenspel, ofwel het democratisch gehalte van de interactie. Dit draagt bij aan een groeiend vertrouwen in elkaar en een breder draagvlak voor de gekozen oplossingen, (ook als de uitkomst niet is wat jij wilde). De factoren die daarbij een rol spelen hebben we in het rad hiernaast weergegeven.

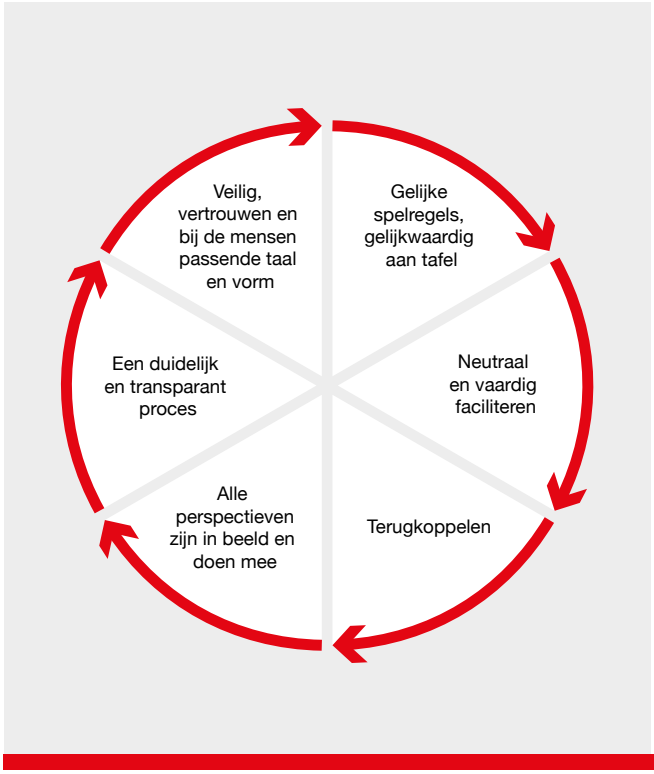

Alle perspectieven in beeld
De eerste vraag die gesteld moet worden is of alle perspectieven in beeld zijn en mee kunnen doen. Het is belangrijk dat de belangen, inzichten en (ervarings)kennis van iedereen die het thema raakt, meegewogen kunnen worden om tot oplossingen te komen. Lang niet altijd “horen” we iedereen. Daarom moeten we extra moeite doen om het “ongehoorde geluid” op te halen. Dat kan op

praktische (aanbellen, op de markt staan) en creatieve manieren (zie het tekstvak Mandarijn gesprekken). Dus ernaartoe. Ter plekke aanwezig zijn. En door ervaringsdeskundigen en sleutelpersonen te leren kennen en in positie brengen.

Een duidelijk en transparant proces
Geef het proces een kop en een staart: zorg voor een gezamenlijk vertrek- en eindpunt. Het proces kan variëren. Het kan een open leerproces zijn, een informatiebijeenkomst of een werkgroep. Bied altijd duidelijkheid over de kaders. Wat is de mate van invloed? Waarop? En wie heeft nog meer invloed? Wat ligt al vast en wat nog niet? Is het doel al vastgesteld of kunnen we met elkaar het doel vaststellen? Wees transparant over de rollen en verantwoordelijkheden en het besluitvormingsproces; zoals wie uiteindelijk beslist.

Veiligheid, passende taal en vorm.
Veiligheid is een randvoorwaarde voor mensen om hun (eigen) geluid laten horen. Afspraken die voor iedereen gelden dragen bij aan een veilig gesprekksklimaat. Passende taal en vorm vergroten de toegankelijkheid van het gesprek en daarmee ook de toegankelijkheid van de kennis en informatie die wordt uitgewisseld. Groepsgesprekken zijn bijvoorbeeld lang niet voor iedereen geschikt. Zoek naar passende methodes en tools.

Gelijke spelregels, gelijkwaardig aan tafel
Spelregels die voor iedereen gelden dragen bij aan een open en veilig gesprekksklimaat. Je stelt ze voorafgaand aan het gesprek samen op. Iedereen mag een extra spelregel voorstellen.

Mandarijn gesprekken.
In deze flats, zo werd gezegd, wonen mensen die met niemand willen praten en al helemaal niet over gezondheid. Toen zijn een paar medewerkers met schalen mandarijnen met oogjes daarop bij de portiek gaan staan, boden een mandarijn aan en vroegen de mensen om er een mondje op te tekenen over hoe ze zich op dit moment voelden. Binnen de kortste keren hadden ze meerdere gesprekken met deze bewoners over hun gezondheid.

Op deze manier zit je gelijkwaardig aan tafel en telt ieders inbreng en alle soorten kennis – beleid, ervaring, wetenschap - gelijkwaardig mee. Wanneer meer kennis nodig is of gevraagd wordt, kan dat gezamenlijk opgepakt worden.

Neutraal en vaardig faciliteren
Om al deze aspecten van fairplay aandacht te geven en tot hun recht te laten komen hebben we vaardige facilitators nodig. Die werkvormen en methodes beheersen om het goede gesprek te voeren.

Terugkoppeling
Laat zien wat er met de inbreng van mensen gedaan is, wat er uiteindelijk besloten is of wat de uiteindelijke resultaten zijn.

Vervolgstappen

Maak een eerste versie
Maak op grond van de dialogen en bestaande goede voorbeelden een eerste versie van een kompas. Benoem bij de verschillende samenwerkingsvormen voorbeelden en mogelijke werkwijzen of methodes. Hieronder is een eerste voorbeeld toegevoegd geïnspireerd op de dialoogsessies. Deze is pas na afloop van de dialogen gemaakt en (nog) niet met het team besproken.

Formuleer richtinggevende vragen bij het kompas die leiden naar een keuze voor een samenwerkingsvorm met zoveel mogelijk zeggenschap. Dus vraag niet: is er juridische en financiële ruimte om hier een dialoog te starten. Maar vraag: is hier kans om zeggenschap te vergroten, wat is daar dan voor nodig?

Start een leertraject.
Creëer X leerplekken in de stad, zoveel mogelijk aansluitend op lopende projecten of programma's. Om zo de nieuwe werkwijzen verder te brengen, te doorleven en eigen te maken. En tevens het kompas door te ontwikkelen en aan te scherpen.

Betrek het hele systeem bij de leerplekken, ook de besluitvorming: college, raad, professionals, managers én bewoners. Voer het gesprek, ontwikkel en benoem de nieuwe rol en leidende principes voor houding en gedrag vanuit deze leerpraktijk. Zodat iedereen ze zich eigen kan maken en het niet iets is wat alleen op papier staat.

Faciliteer de leerplekken binnen de gemeentelijke organisatie met 'tijd, ruimte (in de besluitvorming of opdracht) en rugdekking' voor ambtenaren, college en raad. Iedereen is kwetsbaar in dit leerproces: "We zijn hier bezig met iets nieuws. Je mag hier fouten maken en daarvan leren."

Evalueer gedurende de leerperiode het democratisch gehalte van meerdere lopende projecten met het 'rad voor eerlijk samenspel'. Zet het rad als checklist in bij nieuwe projecten. Om ervan te leren hoe het beter kan en om het rad zelf door te ontwikkelen.

Borg wat werkt
Door aldoende stapsgewijs te leren kan iedereen zich de nieuwe werkwijzen eigen maken. Borg pas na afloop van de leerperiode (bijvoorbeeld 3 jaar) wat werkt in beknopt en vooral praktisch beleid.

Mocht u dit gelezen hebbend, de indruk krijgen dat alle dialoog-sessies eensgezind, ordelijk en alleen maar positief zijn verlopen, weet dan dat de realiteit veel weerbarstiger was. Wel is het zo dat het juist de wrijving, schuring en het bijeenbrengen van de verschillende perspectieven zijn geweest, die tot dit gezamenlijk advies hebben kunnen leiden.

Ga eerst breder toetsen.
Dit advies is nog niet af en kan concreter ingevuld worden. Waar zien we kansen om leerplekken in te richten? Wat is de beste duur van de leerperiode? Wat is een mogelijke verdere of andere invulling van de eerste versie van het kompas? Bij welke werkzaamheden is zeggenschap niet nodig en bij welke juist wel?

Ga daarom eerst met dit advies op tour. Spreek zowel met interne teams van de gemeente, als met externe partners of groepen. Om het advies zo breder te toetsen, aan te vullen en concreter te maken.

Vraag het kompasteam om hier als reflectiegroep aan bij te dragen.

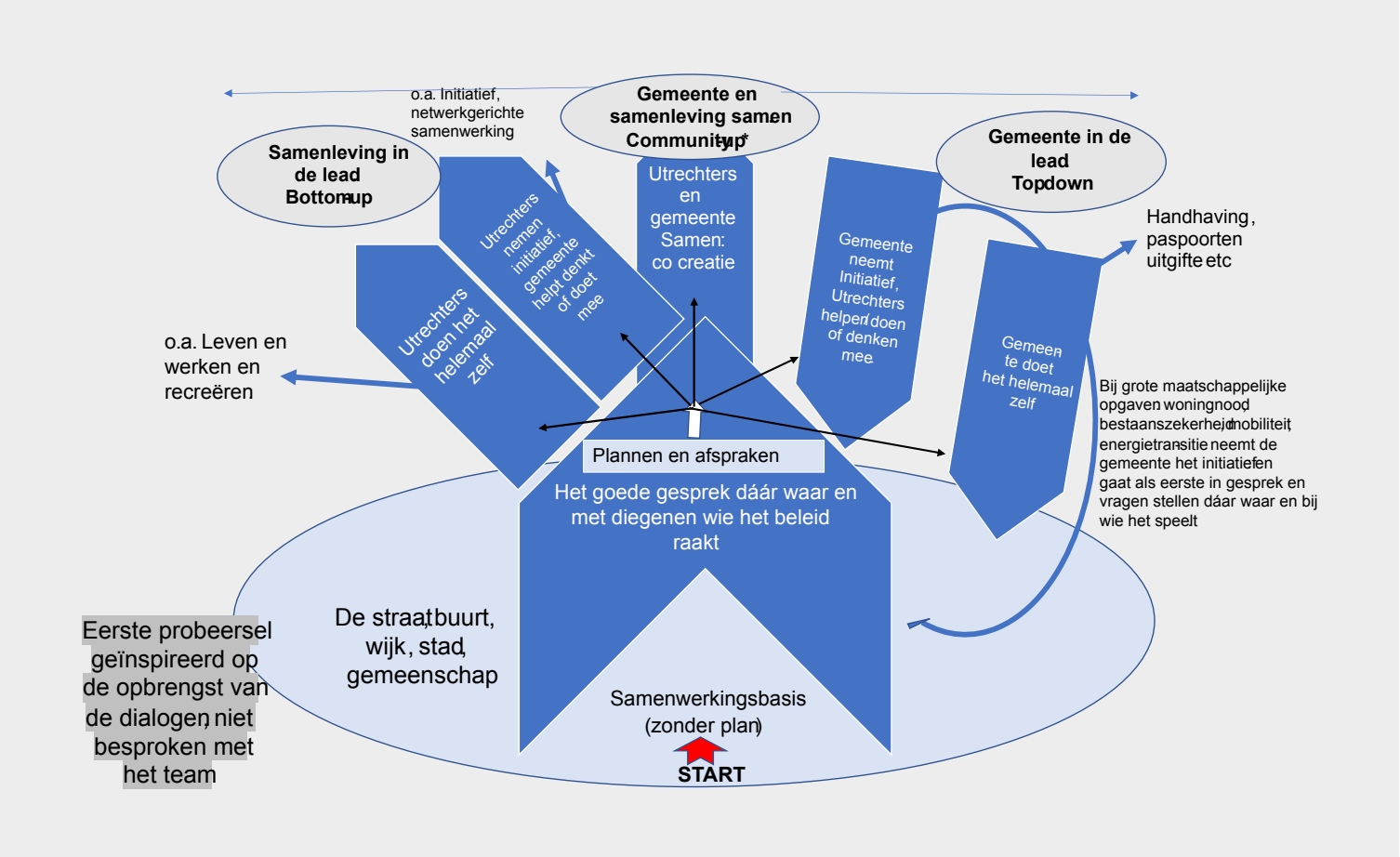

Collega’s in gesprek met Utrechters - juni 2023

Voor de zomer hebben verschillende collega’s straatinterviews afgenomen in het kader van de Sociale Visie. Daar zijn ook vragen gesteld over Samen stad maken. Hierna een samenvatting van de de input die voor Samen stad maken is opgehaald:

- **Leefbaarheid en gemeenschap:** Veel nadruk ligt op het bouwen van gemeenschap en het creëren van leefbare omgevingen waarin mensen zich betrokken voelen. Dit omvat initiatieven zoals buurtmoestuinen, buurtcentra, ontmoetingsplekken, meer groen en meer mogelijkheden voor sociale interactie tussen buurtbewoners van alle leeftijden en achtergronden.
- **Samenleving en inclusiviteit:** Er is een sterke roep om inclusiviteit, respect voor diversiteit en gelijkheid. Mensen benadrukken het belang van gemeenschapszin en elkaar helpen, los van achtergrond of status.
- **Gemeentelijk beleid:** Verschillende opmerkingen wijzen op de rol van de gemeente in het faciliteren van gemeenschapsinitiatieven, verbeterde communicatie en betere dienstverlening, samen met meer betrokkenheid en inspraak van burgers

Collega's in gesprek rond de Stedenbouwvisie - juni en september 2023

Uit de straatgesprekken van ruim 100 ambtenaren voor de zomer en tijdens verdiepende gesprekken na de zomer kwam participatie steevast terug in alle gesprekken. Utrechters geven aan dat je per gebied en per ontwikkeling moet kijken hoe te participeren. Identiteit van de buurt is immers belangrijk en afhankelijk daarvan wordt besloten hoe de participatie in te steken. Elke ontwikkeling in Utrecht verdient een eigen aanpak; probeer niet alles in regels te vatten.

Bij verdichting draait het om de nieuwe en om de oude bewoners: heb oog voor allebei. Steeds over een klein hoekje praten werkt ook niet goed, je moet plannen relateren aan een groter geheel. Aan de leefomgeving van de bewoners. Kijk wat je al kunt doen voor bestaande bewoners vooruitlopend op nieuwe ontwikkelingen: zij zitten immers straks in een bouwput. Faciliteer dit van onderaf: ontwerp met de buurt en met de gebruikers. Creëer een gevoel van “onze ontwikkeling” en eigenaarschap, waarbij de gemeente soms op de achtergrond blijft. Zorg voor maatwerk en laat ruimte voor initiatieven. En faciliteer nazorg: na een tijdje kijken of het werkt en of je nog moet bijstellen. Maar spreek aan de voorkant wel duidelijke kaders af.

Gesprek met STAD Utrecht – 30 november 2023

Van aanbodgericht naar vraaggericht
Er wordt veel voor jongeren bedacht, maar weinig met jongeren. Er is heel veel kracht en initiatief bij jongeren. Geloof het niet als men aangeeft: jongeren willen toch niet. Jongeren willen uit henzelf en kloppen aan bij de plekken die hen aanspreekt. Daarom veel verschillende organisaties nodig die veel verschillende jongeren aanspreken.

Betrek jongeren vanuit hun energie
Daarom kun je vooraf geen uitgewerkt projectplan aanleveren. Als de jongeren bij STAD komen (omdat ze de projectbegeleider leuk vinden, of via via etc), dan wordt er gekeken wat de jongere wil doen en dat wordt ondersteund. Bijvoorbeeld een dancebattle, mixtape maken, onderzoek naar vleesindustrie, sinterklaas op het AZC etc.

Wat meegeven voor herijking Samen Stad maken:
- Ga uit van vertrouwen / durf los te laten (zowel richting partners als Utrechters)
- Ga niet 'plussen' op initiatief, laat het initiatief wat het is (spoor 1 en 2 kompas)
- Zet in op goede begeleiding van initiatieven
- Zet initiatievencafés op met enthousiaste en leuke ambtenaren

Acties:
- Gemeente sluit een keer aan bij een pitchavond van STAD in EKKO.
- Een keer aansluiten bij Rondetafelbijeenkomst Initiatief

'Act together now' Utrecht4globals - 15 september 2023

Één van de doelen van Samen stad maken is om duurzame relaties met Utrechters en organisaties op te bouwen en te versterken, om een breed beeld te krijgen van wat er leeft in de stad. Het programma wil een kompas bieden dat helpt om een vorm van participatie of samenwerking te kiezen per situatie. Irene gaf aan dat als ze het eigenaarschap bij Utrechters willen vergroten of stimuleren, dat ze dan ook zeggenschap moeten geven. Dat betekent dat de gemeente meer uit moet gaan van dat wat Utrechters zelf kunnen doen ze zelf doen en waar nodig met hulp van de gemeente. Volgens Irene ligt de grootste sleutel tot verbetering van de samenwerking tussen Utrechters en gemeente in de verandering van houding en gedrag van hen als ambtenaren, wethouders en raadsleden. Het vraagt een meer open houding, niet meteen al met een plan komen, maar eerst gaan vragen wat er aan de hand is en welke oplossingen Utrechters of organisaties zelf hebben. Het burgerberaad dat deze week start is daar een vergaand voorbeeld in.

Actietafels: in groepen aan de slag
Hierna was het tijd voor actie! In groepen gingen de aanwezigen aan de slag om concrete plannen te bedenken om de SDG's in Utrecht te versnellen, door initiatieven te versterken en te verbinden en door Utrechtse burgers meer te betrekken. De groepen werden verdeeld binnen één van de drie thema's: de groene buurt, betaalbare en duurzame energie en Utrecht fit en (mentaal) gezond. Na afloop werden de oplossingen en ideeën per groep

gepresenteerd. Reactie na afloop van Janne Heemskerk, SDG Voice: “Ik vond het een leuke avond, vooral om te zien hoe er ook gezocht wordt naar concrete oplossingen in plaats van te blijven hangen in (hoog-over)beleid. Hoop dat initiatiefnemers elkaar steeds beter weten te vinden en elkaar zo kunnen versterken.”

Uitkomsten Actietafels
Wát een ideeën en wat een energie kwam er los! Te veel om allemaal op te noemen maar hier een paar belangrijke uitkomsten: ga niet top down (van gemeente naar burger) maar meer bottom up, denk in wijken in plaats van de hele stad, deel kennis en succesverhalen en kopieer dit in andere wijken. Er werden tal van concrete voorstellen benoemd, bijvoorbeeld een buurtconciërge als verbinder in de wijk (de groene buurt), het inzetten van lokale bedrijven met lokale verdienmodellen en het betrekken van jongeren bij installatie (betaalbare en duurzame energie), maak Heart of Health ook in de wijken concreet en begin bij het onderwijs met een gezonde leefstijl (fit en (mentaal) gezond).

Irene Willems van de gemeente Utrecht : ‘Ik vond het heel inspirerend om te zien hoe er in de gemengde groepen zo snel concrete ideeën ontstonden waar we denk ik samen mee verder kunnen: hoe kunnen wij als community bijvoorbeeld de successen meer delen en aan elkaar verbinden? Ik wil ook graag aan de slag om de mogelijkheden voor buurtbudgetten verder te onderzoeken en hoop dat partners daarbij aan willen sluiten. Dat geldt ook voor het lokaal laten landen van investeringen in duurzame energie: hoe kunnen we de lusten en lasten in een gebied verdelen? En tot slot: leuk om te horen dat een groep al een vervolgafspraak heeft gepland voor verdere samenwerking!”

Gesprek met Vereniging Dwarsverband - 20 december 2023

Feedback kompas:

- Het gaat om de **praktijk**. Hoe gaat dit worden uitgevoerd?
- **Wie bepaalt en hoe bepaal je de positie** van de relatie tussen gemeente en Utrechters op het kompas?
  - Wie bepaalt de mate van invloed?
  - Hoe beslis je over de samenwerkingsvorm?
- **Leidende principes voor houding en gedrag** binnen de gemeente juichen we toe. Hierin ervaren we vooral bij VGU (vastgoed) nog flinke obstakels.
- Het kompas laat nu niet de **wederkerigheid** zien. Het beschrijft wie iets doet. Maar niet voor wie het gebeurt. Ook in het werk van Utrechters wordt een hoop inzet verricht die ook ten goede komt aan de opdracht van de gemeente. Het zou goed zijn als dit meer zichtbaar wordt gemaakt.
- **Participatietrajecten zijn in de basis ongelijkwaardig** als deze onder werktijd plaatsvinden en vrijwilligers niet gecompenseerd worden voor hun bijdrage en inzet. Hierdoor wordt participatie ook exclusief, want alleen mogelijk als de tijd en financiën het toelaten. Ten eerste is het van belang dat participatie kan plaatsvinden op een moment en locatie die haalbaar is voor vrijwilligers (die vaak overdag ergens anders aan het werk zijn), of door hen actief te bezoeken om input op te halen. Een compensatie kan daarnaast motiveren om tijd en ruimte vrij te maken om echt een structurele

bijdrage te leveren aan het (denken over) het Samen Stad Maken. Dit hoeft niet zozeer op individueel niveau maar eerder voor de achterliggende organisatie. Bijvoorbeeld in de vorm van verlaging van huur, beschikbaar stellen van apparatuur, toegang te geven tot deskundigheid, etc.
- **Reflectiegroep** is een goed idee. We sluiten hier graag bij aan.
- Blijf alert op de **representativiteit** van je gesprekspartners. Welke stemmen hoor je wel en welke niet? Hoe worden stemmen opgehaald? Wat is de democratische structuur van een organisatie? En vooral, welke stemmen vallen hier buiten en hoe kun je deze toch bereiken?
- Wij **bouwen als DV hard aan die vertegenwoordiging** door onze 35 leden goed te kennen zodat we breed gedragen stelling kunnen nemen en de richting van ons werk kunnen bepalen.
- We spreken **namens buurthuizen en speeltuinen** maar niet alle punten hetzelfde. Verdient hier en daar **nuancering**.

Verder concrete ideeën
- Wens: **1 aanspreekpunt** binnen de gemeente voor ons als Dwarsverband, maar ook voor buurtinitiatieven. In plaats van accountanthouders per afdeling.
- Minder **scheiding in potjes/subsidiestromen** om proces van aanvragen en verantwoorden te vergemakkelijken.
- **Wees welkom** om een keer met/via ons de leden te bevragen, dat kan door letterlijk aan te sluiten bij een van onze bijeenkomsten (waar dit thematisch/inhoudelijk past).
- Schrijf de plannen zo dat **ambtenaren in hun opdracht de tijd en ruimte krijgen om 1 dag per week het veld in te gaan** en de praktijk aan het werk te zien en ervaren.

Bijeenkomst met sleutelpersonen - 9 januari 2024

Welkom!
Irene Willems – programmadirecteur Samen stad maken en wethouder Eva Oosters heten iedereen welkom en lichten het thema en programma van de avond toe. Samen de Stad Maken gaat om vernieuwing van de lokale democratie en het verbeteren van de gemeentelijke besluitvorming. Hoe zorgen we dat plannen en de uitvoering ervan goed aansluiten waarvoor en voor wie we het maken? De grootste uitdaging is alle betrokken Utrechters bereiken en de samenwerking te verbeteren zodat we echt samen de stad kunnen maken. Vanavond gaan we in gesprek over de mate van zeggenschap en de principes voor houding en gedrag van ambtenaren, college en raadsleden. We zijn benieuwd naar alle feedback, aanscherpingen en verbeterpunten.

Totstandkoming lijst met leidende principes voor houding en gedrag
De concept lijst met leidende principes voor houding en gedrag is deels samengesteld op basis van zelfreflectie en deels op basis van onderzoek en feedback van Utrechters. Voor het Rekenkamerrapport zijn een 7-tal participatietrajecten onderzocht. Dit waren met name ruimtelijke projecten, die vrij formeel ingestoken zijn. Oftewel het gemeente is initiatiefnemer en nodigt Utrechters uit om mee te denken en praten.

Na een korte presentatie over het hoe en waarom van Samen de Stad Maken. Over het Kompas voor zeggenschap en de leidende principes voor houding en gedrag, gingen de sleutelpersonen hierover in twee groepen met elkaar in gesprek.

Feedback Kompas voor zeggenschap
Wat kun je gerust aan Utrechters overlaten?

- Training huiselijk of seksueel geweld – door Utrechters met hulp van de gemeente. Gemeente helpt door te stimuleren dat het bespreekbaar wordt, hulp bij opvang en oplossing voor de lange termijn.
- Informeren en hulp bij vaccinatie in buurten waar vaccinatie niet goed opgevolgd wordt.
- Stadsmakers: problemen in de buurt en de wijken zijn vaak ook op te lossen in de buurt en wijken zelf. Voorbeeld Ede: buurt, ouders, iedereen. Dit is het probleem, hoe gaan we dit oplossen? Durven loslaten. Coördinatie vanuit het wijkbureau.
- Buurtvaders: inzet bij overlast Oud en Nieuw
- Buurthuis De Jutter: Rivierenwijk

Samen met de gemeente

- Wat goed heeft gewerkt: **monument voor slavernij verleden**. Met de stad voor en tegens afgewogen. Nadenken over plek: onderzoek pak een route waar in het verleden iets gebeurd is. Dat werd het Griftpark. Vervolgens opstand onder omwonenden. Lang traject, maar zodra besluit is genomen over de plek dat dan de omwonenden niet goed meegenomen worden. Dat is zonde van het hele traject. Wat leren we? Gemeente moet verantwoordelijkheid nemen en breed onderzoek blijven doen. Ook bij de omwonenden die eerst niet betrokken zijn, maar bij het eindtraject wel belanghebbenden zijn.
- **Samen voor Overvecht**: Nieuwe programmadirecteur – bewoners in sollicitatiecommissie. Ambtenaren vinden het spannend. Bewoners betrekken bij cruciale functies in de wijk. Een bewoner toevoegen aan de adviescommissie en sollicitatiecommissie werkte hier heel goed.
- **Stadsteam** constructie – de selectie van een ontwikkelaar voor een nieuw gebouw is samen met Utrechters gedaan.
- **Overheidsparticipatie:** buurtfeesten. Daar waar het niet gebeurt neemt gemeente initiatief.

Feedback leidende principes voor houding en gedrag (ambtenaren, college en raadsleden)

- Bij open en eerlijk graag toevoegen: zonder vooroordelen en zonder de intentie een ander te kwetsen.
- Zorg altijd voor passende taal en begrijpelijke taal. Stem je taalgebruik af op de mensen met wie je in gesprek bent.
- Wees duidelijk. Geef bijvoorbeeld aan: Dit gaan we doen. Zeg het als ambtenaar/collegelid/raadslid ook eerlijk als je het zelf ook ingewikkeld of lastig vindt en waarom.
- Geef vertrouwen aan mensen. Niet alles hoeft **gegarandeerd** goed te gaan. Geef mensen ook de ruimte om te experimenteren. Lukt het niet? Prima! Leer er samen van. Je hoeft ook niet alles dicht te timmeren met kaders, eisen en paramaters. Ga uit van het goede in mensen. En die uitzonderlijke keer dat er misbruik van wordt gemaakt…. Dan hoor je dat vanzelf. Faciliteer ook vooral als overheid. Laat het maar gebeuren!
- Sneller actie ondernemen, niet alles hoeft lang te duren. Durf te handelen op signalen uit je netwerk/uit de stad. Ook als de data er nog niet persé is. Heb ook oog voor het

tempo van de stad. In de gemeente kan het heel normaal zijn een jaar te doen over een oplossing. Maar in de leefwereld is dat niet normaal. Heb daar op zijn minst oog voor. En leg eventueel ook uit waarom iets langer duurt.
- De vertegenwoordigers van de gemeente mogen meer 'streetwise' zijn.
- Volg signalen op. Koppel terug wat ermee is gedaan. Laat zien welk besluit er is genomen en waarom. Blijf in gesprek.
- Voorbeeld van transparant zijn: In Belgie staat bij elke wegopbreking welk project het is, hoe lang het duurt en wat het kost. Waarom kan dat bij ons niet?

Aandacht – Verbinden – Vertrouwen
Goed samenwerken lukt alleen als er onderling vertrouwen is. Het begint bij elkaar als mens zien en benaderen. Niet alleen als ondernemer, student, ouder, expert, vrijwilliger, sporter, etc. Een persoon kan vele rollen tegelijk vervullen. Vanuit aandacht voor de ander (kennismaken) kun je verbinding gaan leggen/samenwerken en groeit er onderling vertrouwen.

4 trapsrakket (om te komen tot vertrouwen en een goede samenwerking)

1. **Aandacht**
   - Persoonlijk contact. De vraag, hoe is het eigenlijk met je?
   - Alles begint bij het zien van de persoon voor je, in plaats van
   - Wees menselijk in contact. Toon begrip.
2. **Verbinden**
   - Ga samen iets doen.
   - Probeer het gewoon
   - Geef elkaar de ruimte
3. **Vertrouwen**
   - Als stap 1 en 2 goed gaan bouw je vertrouwen op.
   - Sla absoluut geen stappen over. Begin niet bij stap 2 of 3
4. **Erkenning**
   - Spreek als ambtenaar je waardering uit. Ga ook vooral gewoon eens langs. Toon interesse.
   - Laat weten dat je blij bent met de geboden inzet en effectiviteit
   - Voorbeeld: 1 van de sleutelpersonen gaf aan al 20 jaar op tal van vlakken actief te zijn maar nog nooit een compliment te hebben gehad van een ambtenaar.

GA DIE WIJK IN!
Je weet alleen wat er speelt en leeft op straat als je connecties hebt in de wijk. Dit bereik je niet van achter je bureau op het stadskantoor. Investeer in contact. Wees zichtbaar en benaderbaar. Benader mensen ook pro-actief. Vraag eens hoe het is. Zie ook de meerwaarde van de wijk(kennis). Vaak wordt dit nog te weinig ingezien. Met wijkkennis wordt je beleid ook beter. Dat wordt te weinig erkend. Elke beleidsadviseur zou de wijk in moeten. Of op zijn minst 3 a 4 keer per jaar.

Geef ook niet te snel op. Je hebt geen betekenisvolle contacten met 1 praatje.
Blijf investeren in dat contact. Probeer het gewoon een tijdje.

Benut de ervaringsdeskundigheid en breng dit samen met de vakkennis. Beiden kunnen

veel aan elkaar hebben. Laat ervaringsdeskundigheid bijvoorbeeld de vakspecialisten voeden, maar ga niet zelf alles zitten verzinnen op het stadskantoor.

Diversiteit
Heb oog voor diversiteit. Op alle vlakken. Ook in welke wijk iemand in Utrecht woont. Heb ook oog voor de ongelijkheid in het vinden van de overheid en participatietrajecten. Arme gezinnen komen hier bijvoorbeeld niet snel naartoe. Weet je als gemeente groepen niet te bereiken? Schakel dan vooral mensen in die dat wel doen! Wij [als sleutelpersonen] krijgen dit vaak wel voor elkaar. Doe dat met ons. Maar besteed het ook niet helemaal uit. Pak het samen op en ontwikkel zelf als organisatie ook die competenties. Maar ga niet aanmodderen en het wiel opnieuw uitvinden.

Algemene tips en feedback
- Burgemeester wordt gemist als 'burgermoeder' in Utrecht. Vooral rond polariserende onderwerpen als de oorlog in Gaza pakt zij te weinig haar rol. Voorbeeld: jongeren wilden graag met haar in gesprek over de oorlog. Krijgen met moeite een uurtje toegewezen in de ochtend tussen 8 en 9. Voelt erg onbetrokken. Ook i.v.m. andere burgemeester.
- Wethouders zijn zichtbaarder. Herhaaldelijk langskomen en zichtbaarheid wordt gewaardeerd. Ambtenaren zijn veel minder zichtbaar.
- We zien veel ambtenaren die het 'goed doen' in het samenwerken met de stad op den duur weer vertrekken. Zij raken dan gefrustreerd door de gemeente als organisatie. Voor ons is dat als sleutelpersonen doodzonde.
- Alles wordt gezien als overheid. Ook politie, ook jongerenwerk. Het vraagstuk voor gedrag is dus breder dan alleen de gemeente.
- Blij met de rol van sleutelpersonen als adviesorgaan
- De 'oorspronkelijke, volkse Utrechter' is de laatste jaren enorm over het hoofd gezien. Heb daar aandacht voor.
- Openingstijden van dienstverlening tot 17.00 stroken niet met het patroon van de stad. Verruim dit.
- 'Slim melden' wordt gemist.
- Zien wel positieve veranderingen qua attitude. Voorbeeld: afdeling communicatie is pas Overvecht ingekomen om samen met een sleutelpersoon interviews af te nemen en te praten met mensen op de markt. Dat werkt! En daar leert communicatie ook van. Tegelijkertijd was het schokkend om te zien 'wat zij allemaal nog moesten leren' over het in contact staan met de mensen. Had eerder en vaker naar buiten gekomen!
- Vier de diversiteit van je stad. Geef verschillende culturen de ruimte om relatief makkelijk hun cultuur te uiten en te vieren.
- Verlaag de drempel om een aanvraag te doen voor middelen. Met name de formulieren zijn buitensporig.
- Betrek bij het opstellen van beleidsnotities sociaal domein, WMO-beleid ook gebruikers en professionals.
- Vergeet niet om waardering voor de ander uit te spreken ook al lijkt het heel soms heel vanzelfsprekend wat de ander doet.
- Inclusiviteit is belangrijk – Maar soms betekent inclusiviteit voor een bepaalde groep dat je een andere groep uitsluit. Wat kan helpen: inclusief is iedereen.
- De gemeente weet niet goed om te gaan met sociaal ondernemers. Het past niet in een bekend hokje. Of je bent sociaal of je bent ondernemer met winstoogmerk. Voorbeeld:

Stichting Anastasia organiseert sociale activiteiten voor de buurt. Waar passen we in? Wat is er nodig: soms hulp van professionals en subsidie.

- **Ongelijk investeren in gelijke kansen.** Betaald parkeren: kijk naar de wijk. Zorg voor maatwerk. In Overvecht en Kanaleneiland kampen bewoners met armoede, betaald parkeren zorgt voor extra kosten voor de bewoners. Hier ongelijk investeren voor gelijke kansen.

Bijeenkomst netwerk initiatief - 9 januari 2024

Met Groenmoetjedoen/buurtnatuur030, K.F. Heinfonds,Utrecht Natuurlijk

Algemeen

- Maak het kompas ook voor bewoners duidelijk, anders in het maar eenzijdig te gebruiken.
- Sommige bewoners weten veel, ook inhoudelijke kennis, niet alleen ervaringskennis.
- **Quote: een kompas werkt altijd, maar je moet er wel op kijken.**
- Hoe realistisch is het om echt de stad in te gaan? Wanneer is het genoeg?
- Oke dat er fouten worden gemaakt. Zorg voor rugdekking van manager en bestuurder.
- Vertrouwen als uitgangspunt is key.
- Maak een plek waar je *succesverhalen* vindt. -> online kennisbank. Of ook fuckups.

Specifieke opmerkingen

- De laagdrempeligheid voor bewoners om mee te doen moet beter. O.a. door:
- Contact met bewoners niet op eigen terrein, niet vanuit je eigen media, maar op plekken waar bewoners zijn. Of creëer die plekken (buurfeestjes, supermarkt etc).
- Voorbeeld: vergroening in straat. Nu vanuit eigen belang en eigen middelen de straat op. We moeten vooral gaan kijken naar waar de bewoners zijn en welke media zij gebruiken. Vanuit hun leefomgeving.

- Er is snel geen level playing field.
- Bewoners zien de ambtenaar als een tegenstander die overwonnen moet worden.
- Stel: ambtenaar heeft de opdracht om jouw stem te zijn, dan ga je ermee de boer op binnen de gemeente.
- Wat moet je daarvoor hebben: een laag bij ambtenaren met mandaat die ook door processen heen kan gaan.

- Het contact moet oprecht zijn.
- Je motiveert ambtenaren door projecten te laten zien waar het werkt: regels loslaten: dit is het resultaat. Vanuit de praktijk laten zien dat het werkt. Anders blijven ambtenaren in een stand die je niet wilt.
- Durf ruimte en eigenaarschap te omarmen en uit te dragen. Ook door dingen te proberen.
- Vertrouwen vanuit bewoners.
- Het doen (leidende principes) en gebruiken van het kompas wordt het belangrijkste, niet het kompas en de leidende principes zelf

- Ga key personen uit de wijk betrekken.

- Contactpersonen bij de gemeente veranderen snel (van baan wisselen) -> bewoners zijn de constante factor.
- Vanuit wijkraad was het wel samen. Voorbeeld noordoost.

- Waarom wil je samen stad maken? Om gezond stedelijk leven mogelijk te maken.
- Je hebt iets nog om het zichtbaar te houden. Anders is het kompas gewoon weer het volgende instrument.
- Kijk ook naar het jij maakt utrecht kompas (al een tijd oud) is ook iets wat bestond. Dus je wil niet weer iets, wéér het volgende ding. Vooral ook voor de ambtenaar die er al wat langer zit.

- Let op rolverwarring van ambtenaren
- In kompas opnemen dat de rol van projectleider anders is dan de rol van de ambtenaar die initiatiefnemers helpt of intern vertegenwoordigd.
- Collega van het wijkmilieupunt was een goede plek om met bewoners in gesprek te gaan
- Parkeerapp -> ambtenaren hebben rugdekking nodig.

Leidende principes voor houding en gedrag

We durven **open en eerlijk** *te zijn.* -> We zijn open en eerlijk. We kiezen een werkwijze waarop we open zijn. Anders houd je de kans open dat jij (ambtenaar x) het nog niet durft. Anders houd je een angstcultuur.

We verbinden ervaringskennis aan vakkennis -> soms weten bewoners meer dan ambtenaren zelf. Nu zet je alsnog twee kanten tegenover elkaar. Bewoners hebben ook vakkennis. Ambtenaren hebben ook ervaringskennis.

We stimuleren dat Utrechters met elkaar in gesprek gaan en er voor elkaar kunnen zijn -> we juichen het toe en stimuleren waar nodig. Je hoeft niet altijd te stimuleren.

Samen stad maken gaat over co-creatie. Open durven zijn gaat uit vanuit de samenwerking

Bijeenkomst Wijkplatforms - 10 januari 2024

Steeds in 2 groepen gesprek over:
1. Kompas voor zeggenschap
2. Houding & gedrag
3. Moties wijkplatforms

We hebben de bijeenkomst afgesloten met de volgende afspraak voor nadere uitwerking van de moties:
- Met een kleinere groep een voorstel uit te werken dat duidelijkheid geeft over de uitwerking van de 2 moties. De gemeente benadert hiervoor de mensen die hebben aangegeven hieraan mee te willen werken.

Afsluitend – vervolg:
- Terugkoppeling zsm aan de hand van deze aantekeningen van deze avond
- Q1 advies naar b&w en brief aan raad

Volgende bijeenkomst:
- Met elkaar vooraf bepalen wat we willen bespreken
- Nieuw moment te plannen – voor de zomer

1. Presentatie Samen Stad maken

Vragen over presentatie Samen Stad Maken:
- De we in de presentatie is bedoelt als wij, de gemeente!
- De 3 sporen van Samen Stad Maken – eerste 2 vandaag te bespreken:
  - Leidende principes – richting (voor de gemeente)
  - Kompas
  - Borgen in organisatie
- Zijn deze principes niet te veel geformuleerd uit angst?
- Wat wordt bedoeld met de klassieke vormen van participatie
  - Wat gebeurt ermee?
- Grote groep die algemeen niet meedoen – beter te bereiken hiermee?
- Compliment: de gemeente is meters aan het maken!

Houding en gedrag:
1. Durven Open en eerlijk
2. Op zoek naar Verbinding
3. Continue Leren en verbeteren
4. Ruimte aan Eigenaarschap voor Utrechters
5. Proactief in Inclusiviteit en diversiteit

Gaat om wederzijdsheid – enige die je kunt veranderen ben jezelf

Kompas voor zeggenschap
- 7 vormen – 3 delen in Eigenaarschap:
  - Utrechters – geel
  - Gezamenlijk - groen
  - Gemeente – blauw
- Ambitie om meer aan de oranje kant te komen, gemaakt door Kompasteam – nog voor de moties van november
- Faciliteren beter woord dan helpen
- Dit is in feite de doorontwikkeling van participatieladder – die was slechts gericht op blauw
- Hoe werkt het kompas: Toelichting Beslisboom (wederzijds samen in te vullen) - Wie beslist dan voor te kiezen vorm?
- Voorbeelden genoemd: Betere voorbeelden bij subsidies noemen, grotere voorbeelden noemen
- Sheet op einde -> waarom we het doen, ook aan het begin beter laten zien!?
- Juist ook zoeken naar andere vormen van ‘participatie’

Algemeen punt nog:

- Uitzoeken: wat wordt precies bedoeld met Utrechters? Zijn dat alleen bewoners of ook ondernemers?

2. Kompas voor zeggenschap

Aantekeningen gesprek groep 1 over Kompas voor zeggenschap

- Wat ontbreekt is onafhankelijke toetsing. “de slager mag niet zijn eigen vlees keuren”. Dat zou kunnen in de vorm van de gemeentelijke ombudsvrouw. Dat zou ook kunnen in de vorm van gemeentelijke klacht coördinatoren. Maar de ombudsvrouw is onafhankelijk.” Je zou dit ook kunnen beleggen bij een onafhankelijke groep. Het is dan wel van belang dat deze rol van de ombudsvrouw beter wordt gepositioneerd zodat mensen weten dat die weg bestaat. Wijkorganisaties zouden hieraan ook aandacht kunnen besteden in hun wijkmagazines/wijkkranten.
- Zijn er ook grote voorbeelden van initiatieven waarbij Utrechters aan zet zijn of überhaupt betere voorbeelden van de 7 richtingen in het Kompas?
  - Krachtstation (geel) de gemeente steunt met andere middelen dan geld)
  - Ovonde: zit nu bij oranje/onderzoek
  - Aanpak parkeren in KE Noord: (blauw, onderzoek). Maar: faalt jammerlijk want de gemeente luistert niet naar de input uit het onderzoek.
  - Concept van de hostels (Hans Spekman) is mooi voorbeeld van (donderblauw/ gemeente aan zet).
  - Dwarsverband als stichting (oranje) en ook speeltuin in zelfbeheer. (oranje) (beide: subsidie)
  - Wijkcoöperatie (rood: Utrechters aan zet)
  - Buurtconciërge en preventiegroep (overheidsparticipatie)
- Bij bovenstaande voorbeelden blijft van belang dat je in houding en gedrag moet bijdragen om de voorbeelden tot een succes te maken.
- Ook van belang om minder over “helpen” te spreken, maar te benadrukken dat het gaat om “afspraken nakomen”.
- Hou bij “onderzoek” veel meer rekening met de doelgroep zelf. Voorbeeld: hostelconcept van Hans Spekman en het betrekken van de daklozen zelf.
- “Onderzoek” past niet echt in de richtingen, moet beter benoemd worden. Strategische verkenning is misschien een betere term. Of “vragen” of “peiling”.
- Houd daarbij rekening dat er ook teruggekoppeld wordt over de uitkomsten ervan. Kunnen er ook consequenties gekoppeld worden aan het “niet terugkoppelen” of aan andere vormen van onvoldoende houding en gedrag aan de kant van ambtenaren? Dat is onderwerp van punt 3 (Borgen) vanavond nog niet echt op de agenda.
- Voorbeeld van verkeersoverlast in Zuilen en conclusie van boa’s/politie dat er niet gehandhaafd wordt omdat er niet gemeld wordt. Benut signalen van andere professionals en bijvoorbeeld ook een wijkhost of buurtconciërge

Aantekeningen gesprek groep 2 over Kompas voor zeggenschap

- Vraag vooraf: *gaat de participatieladder weg?* Ja voorstel is om die te vervangen door het kompas. Omdat de ladder vooral ging over het ‘blauwe’ deel en we juist willen stimuleren dat Utrechters meer aan zet zijn.
- *Ga je aan de voorkant de juiste participatievorm vastleggen voor alle fasen van het*

traject? Juist als je input echt wil gebruiken moet je ernaar luisteren en die input mee laten bepalen over de vorm van participatie in de fase daarna. Al lerende en al luisterende bepalen we samen (als gemeente en Utrechters) het vervolgtraject.

- We willen aan de raad vragen om met het nieuwe kompas te gaan werken en ervaring ermee op te doen en het al werkende te verbeteren/optimaliseren?
- Deelnemer wil rigoureuzer veranderen, want ook bij de rode (geel/oranje) pijlen heeft de gemeente nog steeds een rol. Hij stelt: begin eigenlijk altijd/standaard als uitgangspunt aan de linkerkant. Irene licht toe: de beslisboom begint aan de linkerkant: kan de Utrechter dit zelf doen? En vandaaruit werken we verder .
- Een ander is het hier niet mee eens: hij vindt dit wel een evenwichtiger aanpak met een glijdende schaal tussen Utrechter en Gemeente.
- Voorbeeld Musketon: Participatietraject wordt nu als slecht beoordeeld: zit nu aan de donkerblauwe kant en zou veel meer naar de oranje kant moeten gaan en minstens naar de 'samenwerking'
- De particpatievorm kan per fase veranderen: bijvoorbeeld in stap 1 rood en vervolgens in stap 2 blauw (of andersom).
- Ander signaal: *hoe voorkom je dat je een heel traject doorloopt en dat aan het eind de gemeente zegt: er is geen geld voor. Want dan haakt een bewoner af*
- *en komt de volgende keer niet meer in actie.*
- Vraag: *wat voor rol zie je in dit kompas voor het wijkplatform?* Hangt vooral af van welke rol je als wijkplatform voor rol pakt. Je zou als wijkplatform de verbinding tot stand kunnen brengen tussen initiatiefnemer van de Utrechter en de gemeente om te peilen of er ondersteuning nodig/.wenselijk is.
- Voorbeelden van Utrechters als eigenaar van een initiatief "Utrechters aan Zet".
  - Natuurgebied Zuilen: dat zit nu in de blauwe hoek en zou veel meer in de gele of oranje hoek moeten komen.
  - Burgertop (geel, georganiseerd door de buurt in Lunetten, samen met gemeentelijke ondersteuning).
  - Right to challenge of burgerbod zou je veel meer kunnen positioneren voor bijvoorbeeld groenonderhoud of sociale zorg.
- Is de term "subsidie" wel juist? Wat is het verschil tussen "Utrecht aan zet" en "subsidie"? Het gaat eigenlijk in allebei de gevallen om "Utrechters aan zet", waarbij het verschil zit dat het in het ene geval zonder subsidie gebeurt en in het andere geval met subsidie.

3. Houding & Gedrag

Gesprek in groep 1 over Houding en gedrag:

1. Durven Open en eerlijk
2. Op zoek naar Verbinding
3. Continue Leren en verbeteren
4. Ruimte aan Eigenaarschap voor Utrechters
5. Proactief in Inclusiviteit en diversiteit

Gaat om wederzijds – enige die je kunt veranderen ben jezelf.

Opening gesprek: Gaat dit helpen?

- Het is nog te voorzichtig geformuleerd? Helemaal aan de andere kant gaan zitten:

Wat is het beoogd eindpunt? Wat je wilt bereiken beter duiden?

- Goede start voor het gesprek – begin van iets moois
- Wat betekent die gedragsverandering dan voor de ander? Gaat ook om veiligheid van die anderen (Utrechters)
- Te veel geformuleerd vanuit angst: Te veel reagerend op hoe is het begonnen? Altijd beter starten vanuit luisterend naar bewoners. Dan bepalen wat daarin (beter) past
- Veiligheid: Je kunt pas open zijn als je je veilig voelt als ambtenaar: Naar de ambtelijke organisatie / achterban, naar het bestuur en Raad - (is er een afrekencultuur?)
- Buiten de lijntjes durven kleuren
- Onveiligheid ontstaat als het op de persoon is gericht
- Veilig voelen gaat om wederkerigheid (Utrechter en Ambtenaar)
- Binnenstad: Begonnen aan bewonerskant voor mogelijke start Wijkplatform, subsidie helpt ondersteunend, doortrekken in vertrouwen geven en samen kijken wat mogelijk is
- Lunetten – goede voorbeelden: 2 burgertoppen van Lunetten, Werkgroep Burgerberaad en Omgevingsvisie proces; mogelijkheden in fysiek beheer: Bewoner meenemen door ambtenaar om samen te leren van goede voorbeelden
- Waarom werkt het bij welke ambtenaar wel: Open en eerlijk houding – investeren op de structurele relatie en samenwerking, goed luisteren en echt open gesprek voeren
- Slecht voorbeeld: Niet durven zeggen dat je niet verder mag gaan, Projectleider met oogkleppen, zei ook niet ik mag niet verder en gaf ook geen andere mogelijkheden aan
- Eigenaarschap: betekent ook verantwoordelijkheid geven
- Verkokering organisatie: de principes zijn oké, maar gaat dit echt helpen? Wat is hiervoor extra nodig?
- Meer ambtenaren met doorzettingsmacht laten acteren: Wijkbureau heeft geen macht:
- Vertrouwen creëren: voor sommige principes gaat dat werken, er is wel veel argwaan
- Te weinig aandacht vanuit de geformuleerde principes voor de uitvoering van beleid; Staat te veel los van participatieproces waarbij ontwerp het resultaat is – maar dan?
- Evaluatie serieuzer organiseren in het leren

Gesprek in groep 2 over Houding en gedrag:

- Korte samenvatting gegeven wat vorige groep heeft besproken

Opening gesprek: Gaat dit helpen?

- Principes zijn mooi, maar er staat niets over afspraken maken in:
- Concreter afspraken maken
- Open en eerlijk evaluatieproces van lopend proces inbouwen (ook tussentijds dus)
- Achteraf door iemand anders laten doen
- Specifiek benoemen wat wel/niet goed gaat – wat beter kan

- Wat er staat is mooi – maar: Het woord afspraken staat er dus niet in, Kwaliteit kun je dus niet toetsen, evalueren en niet leren, dus echt afspraken maken, deze zetten in tijd en SMART maken - elkaar er op kunnen/willen aanspreken
- Durf open en eerlijk te zijn en proactief: Zichtbaar durven maken dat je van de gemeente bent, b.v. ook bij het lopen door de straat, Ontstaan mooie gesprekken door
- Het digitale werken – overleggen via Teams overleggen, werkt niet – past niet – is mensenwerk; Niet te veel op het digitale gaan leunen, persoonlijk contact hebben is belangrijk op die manier meer duurzame verbindingen aangaan
- Dus naar Buiten de buurt in, eerst benoemen en dan pas het digitale duiden
- Afspraken maken dus van belang: Niet alleen houding en gedrag punt, gaat ook om

hoe kom je er toe; Eerst puzzelen – kun je er samen uitkomen? En niet vervolgens gemaakte afspraken vanuit andere belangen (achteraf) torpederen

- Bij initiatieven vanuit de buurt – deze als grondhouding echt serieus nemen: Hoe ga je daarmee om - welke competenties heb je nodig?
- Meer de praktische kant met elkaar ook laten doorklinken< niet allemaal zo academisch benaderen, meer HBO en MBO geschoolde ambtenaren in gesprek en samenwerking laten werken
- Voorbeeld sociale basis – gemeenschap centraal, dat dit er nu uitgekomen is, is een goed voorbeeld
- Meer die gezamenlijkheid in samenwerking opzoeken
- Principes zien er mooi uit: Hoe worden de ambtenaren hierbij geholpen, gaan ze dit doen? Hoe ga je het borgen? Hoe zet je het lerende nog beter in gang? Wat kost dit?
- Toetsbare afspraken maken ook over de principes: Hoe verankerd het in de cultuur en de structuur van de organisatie? Club mensen onafhankelijk van de vakafdelingen (evaluatie-) processen laten begeleiden; Interne dialoog in de organisatie hierin creëren - Maar het ook samen met Utrechters doen
- De keuze van het niveau van kompas moet onafhankelijk gebeuren – hoe organiseer je dat?
- Lombok, goede voorbeelden: Bondgenotenoverleg, Werkgroep Damstraat – Kanaalstraat; Scherpe focus waarom je samenkomt
- Voor initiatieven voldoende ruimte creëren: persoonlijk belang om in netwerk wijkplatform deel te nemen speelt ook belangrijke rol; Zelf ook open en eerlijk durven te zijn als Utrechter (wederzijdsheid hierin benadrukken)
- Leidende principes zijn bedoelt voor iedereen in de gemeente: Is dat niet (te) veel? Hoe draag je dit uit? Voorbeeldgedrag van teamleiders – dit laten landen?
- Feedback formulieren van ambtenaren door Utrechters laten invullen: Beoordelen en niet veroordelen - gaat daarbij om specifieke vraagstelling; Waarderend onderzoeken: wat gaat goed – wat kan beter?
- Trots uitstralen als Utrechtse ambtenaar is belangrijk
- Concept van principes is heel mooi: M.n. waar het gaat om ervaringskennis aan vakkennis te verbinden - Gebruik maken van kennis uit de wijk!
- Input geleverd via geeltjes:
- Open en eerlijk: twijfelen mag – dilemma's noemen; geen "ja maar"; informatie delen i.p.v. achterhouden; betrouwbaar zijn (afspraak is afspraak); zeg nooit "ik ga er niet over", maar "ik ga proberen te regelen"; grens helder maken
- Proactief verbinden: persoonlijk als ambtenaar in de wijk = ontmoetingsplekken in de buurt maken en gebruiken; bewoners zijn er langer dan ambtenaren – hoe dan duurzaam?
- Leren en verbeteren: niet steeds terugvallen op "beperkt mandaat"; buiten de lijntjes kleuren
- Ruimte eigenaarschap: "hoederschap" ? Vertrouwen geven! Niet loslaten maar anders vastbinden; Verantwoordelijkheid geven; ontkokeren

4. Moties

Gesprek in groep 1

1. Adviesrecht voor de wijkplatforms (college moet in gesprek met de wijkplatforms over een niet exclusief adviesrecht)

Hoe geven we uitvoering aan de motie?

- Wat betekent adviesrecht, welke afspraken maak je daarover?
- Het college moet in ieder geval een antwoord geven op een advies
- Het college/wethouder moet aanspreekbaar zijn
- Ieder wijkplatform beslist zelf of zij een 'wet' maken over het adviesrecht
- Raad moet zelf naar de wijken toe komen om mensen te spreken, laat de wethouder zelf de rol oppakken
- Niet opnieuw structuur van platforms afbreken
- College moet iets doen met de uitkomst
- Met elkaar in gesprek blijven over welke afspraken nodig zijn voor afhandeling van de adviezen, niet de adviezen negeren zoals voorheen gebeuren
- Welke consequentie heeft het niet reageren op een advies?
- Woorden advies en recht uit elkaar halen, tot hoever gaat het advies, maak daar vooraf afspraken over
- Mensen al dan niet in een platform weten de politiek wel te vinden, los van adviesrecht
- Ons wijkplatform hangt onder wijkcoöperatie, er wordt iemand aangenomen voor communicatie, we doen aan buurtdialogen, eens per drie jaar bewonerstop om politiek aan te spreken, wij in Oost hebben geen adviesrecht nodig
- Er is een basis nodig voor adviesrecht, bijvoorbeeld een burgerberaad/burgertop
- Het adviesrecht is nodig voor leden van platforms die minder makkelijk zelf advies uitbrengen
- Wijken die verankering van afspraken wensen moeten dit op kunnen stellen
- Met wijkraden was alles duidelijker, waar een advies voor werd gevraagd en waar we dat ongevraagd deden
- Mensen zijn afgehaakt doordat de gemeente niet goed faciliteert

2. Waar binnen samen stad maken en het kompas passen de wijkplatforms en welke afspraken maken we over representativiteit

Representativiteit van platform zelf of van de mensen die zij raadplegen (bijv. met enquête) ?

- Wollig verhaal voor de wijkplatforms, het kompas en de richtlijnen zijn wel concreet.
- Voorstel om met een kleinere groep een voorstel uit te werken dat duidelijkheid geeft over zowel adviesrecht als representativiteit voor alle wijkplatforms, er is een kader nodig waar alle instrumenten in staan en hoe ze kunnen worden ingezet in de wijk met financiële consequenties
- Vervolgens kijken de platforms zelf wel wat zij extra toepassen in maatwerk per wijkplatform
- Het kader in de raadsbrief, wat is een wijkplatform, is te ruim en theoretisch, de enige duidelijke zin is er moeten twee bijeenkomsten worden georganiseerd
- Extra voorbeelden van kaders zijn informatie over buurtbudget, communicatieondersteuning, secretariële ondersteuning, hoe voer je raadplegingen uit

- De platforms zijn fluïde, mensen blijven soms niet lang, er moet een duidelijker frame komen

Het gesprek over de moties had eerst gemoeten
Nu is alle energie gegeven aan de gemeente en het plan van de gemeente.

Gesprek in groep 2

1. Adviesrecht voor de wijkplatforms (college moet in gesprek met de wijkplatforms over een niet exclusief adviesrecht)

Motie over adviesrecht – we kunnen twee uitersten verkennen: geheel informeel houden of formaliseren.

- De wethouder heeft aangegeven in de raad: iedere bewoner heeft al het recht om te adviseren; wat draagt dit nu bij?
- Bij punt 1 van "draagt college op" staat de opdracht om met de wijkplatforms nadere invulling te geven aan het adviesrecht.
- Wat is adviesrecht nu eigenlijk anders dan het schrijven van een brief aan b&w of aan de raad? Wij schrijven gewoon een brief aan de wethouder/b&w en dan verwachten we een antwoord en als dat niet komt trekken we de wethouder aan haar jasje.
- Ook platform binnenstad zegt: zo'n adviesrecht draagt niet bij aan functioneren van een platform.
- Kanaleneiland zegt: adviesrecht voelt als een adviesplicht: maar een wijkplatform ("en als je geen advies geeft stem je dus stilzwijgend in". Je zou het als kans kunnen zien, maar weet even niet zo gauw hoe: hooguit door randvoorwaarden af te spreken
- Lunetten ziet geen meerwaarde, want dit grijpt terug op de praktijk van de wijkraden en die werkte niet. Daarbij komt dat adviezen nooit gecheckt kunnen worden op draagvlak of representativiteit.
- Noordoost ziet wel mogelijkheden in zo'n adviesrecht. Geeft een bepaalde status.
- Binnenstad: dit adviesrecht draagt niet bij aan het platform.
- Deelnemer heeft navraag gedaan bij de indieners van de motie: de indieners willen de wijkplatforms beter in positie brengen. Els stelt: dat doe je niet dmv een adviesrecht maar door het lidmaatschap van een wijkplatform aantrekkelijker te maken met een vergoeding of andere faciliteiten, zodat het leuk wordt om lid van het platform te worden
- Ik vind het adviesrecht een kans, hij zou het adviesrecht en de follow-up wel (licht) willen formaliseren.

2. Waar binnen samen stad maken en het kompas passen de wijkplatforms en welke afspraken maken we over representativiteit

Punt 4 van motie "Draagt het college op gezamenlijke afspraken te maken op het gebied van representativiteit en bereik" - Hoe dit te doen?

- Peil het bij de mensen in de wijk!
- Het is van belang dat het wijkplatform praat met allerlei geledingen in de wijk zodat ze allerlei signalen uit de wijk krijgen.
- Maar het wijkplatform is niet gekozen; het is geen deelgemeenteraad.

- Er zijn diverse (democratische) vormen daarvan in het land, die allemaal zo hun voors en tegens hebben (deelraden A'dam – gekozen wijkraadsleden R'dam)
- West: de eerste drie punten van de motie doen we al. Het vierde punt staat haaks hierop, dat moeten we niet willen. Het gaat er meer om je in te spannen om de verschillende signalen uit de wijk te horen, dan dat je een formele afspraak maakt over bijvoorbeeld hoe je de buurt representeert.

Wat is nu de conclusie die we kunnen trekken in de groep 2 over de 2 moties?
- 1e motie: Niet formaliseren van het adviesrecht (meerderheid van de aanwezigen zegt dit) maar een minderheid ziet het als een kans om de positie van het wijkplatform te versterken.
- 2e motie: Geen afspraak maken over dat het wijkplatform zelf representatief moet zijn maar wel dat het wijkplatform het commitment aangaat om breed in de wijk te peilen wat de mening is over thema's.

Bijeenkomst Young Minds Utrecht - 16 januari 2024

De volgende vragen zijn besproken:
1. Welk gedrag zou een ambtenaar moeten hebben om samen met inwoners mee te doen?
2. Hoe zorgen we ervoor dat gemaakte afspraken nagekomen worden? Denk je dat een kompas voor zeggenschap kan werken?

1. Welk gedrag zou een ambtenaar moeten hebben om samen met inwoners mee te doen?

Een ambtenaar zou uitnodigend moeten zijn, aardig en toegankelijk. Actief kunnen luisteren en laten merken dat je er als jongere toe doet. Maar ook laten zien dat je naast ambtenaar ook een mens bent en je ook zo opstellen.

Verder moet een ambtenaar openstaan voor feedback en denken in oplossingen en minder in risico's, willen leren en een open houding hebben.

Niet vasthouden aan regels de regels zijn er om de jongeren/inwoners te helpen in de stad. De jongeren en inwoners zijn er niet om de regels te helpen. Stap af van regels en richtlijnen als het niet helpend is aan de behoefte van de jongeren en inwoners in de stad.

Blijf in contact met jongeren, ga niet alleen iets halen. Straal uit en doe alles met de bedoeling om gezamenlijk aan iets te bouwen en te werken. Build a connection!

Wees eerlijk en zeg waar het op staat, we zijn ervan bewust dat niet alles kan.
Geef gewoon aan dat je het als ambtenaar soms ook niet weet. Durf je kwetsbaar op te stellen en laten we samen kijken naar een oplossing.

Opmerkingen over de omschrijvingen van houding en gedrag (notitie)
- Nergens in het stuk komt het woord samenwerken – samenbouwen in voor.
- Genderneutrale taal, helder en kort
- Meer duidelijkheid hoe de gewenste houding en gedrag wordt geleerd aan een

ambtenaar zodat deze het in praktijk kan brengen.

- De leidende principes moeten door ambtenaar worden gesnapt en gevoeld en niet als afvinklijst worden behandeld. Hoe komt het in de organisatie.
- Durf als organisatie/ambtenaar ook te zeggen: dit kan ik niet, hier is iemand niet geschikt voor en laat mensen het doen die het leuk vinden en dit ook kunnen.
- Sommige afspraken zijn niet concreet genoeg:
- Duidelijk aangeven dat initiatieven van inwoners niet worden overgenomen als hier niet nadrukkelijk om wordt gevraagd.
- Zelf verantwoordelijkheid nemen. De toon moet anders, nu klinkt het alsof de burger maar het probleem moet oplossen.

2. Hoe kunnen zorgen we ervoor dat gemaakte afspraken nagekomen worden? Denk je dat het kompas kan werken?

- Het kompas kan werken als je goed aan inwoners laat weten hoe ze samen kunnen werken en wat de mogelijkheden zijn. De mogelijkheden zijn niet zichtbaar. Er moet geïnvesteerd worden in een goede campagne, marketing van het Kompas en wat het de inwoners brengt.
- Je kan het zichtbaar maken: via organisatie (vrijwilligersorganisatie) en bekende social media platforms.
- Het moet niet vrijblijvend zijn maar een afspraak/verplicht dat we zo gaan werken, hoe ga je dit handhaven en controleren?
- Het nut laten inzien: waarom is het belangrijk?
- Interactief en duidelijk maken ook in meerdere talen (uitleg kompas)
- De beslisboom moet niet alleen door een ambtenaar worden ingevuld want dan blijft het nog ongelijkwaardig. Dit moet je samen met de inwoners doen en in gesprek gaan.
- Wordt beslisboom ook gebruikt als onderlegger voor een Subsidie aanvraag?
- Uitersten op kompas zijn eigenlijk geen vormen van samenwerking.

Opbrengst Thirty030 - 17 januari 2024

Welk gedrag zou een ambtenaar/collegelid/raadslid volgens jou moeten hebben om beter samen te werken met Utrechters?

- Je hebt een voorbeeldfunctie, wens om toegankelijk en tegelijkertijd professioneel te zijn.
- Je moet het vakjargon goed kunnen vertalen. Afstemmen op je doelgroep. Het zijn leken.
- Let op je taalgebruik. Kijk met wie je communiceert om iedereen te kunnen bereiken, anders krijg je onbegrip.
- Let op non-verbaal gedrag om te checken of informatie aan komt. Dus niet alleen vragen of de ander het heeft begrepen want uit een soort formaliteit kan iemand ‘ja’ antwoorden.
- Niet alleen open en eerlijk zijn, maar ook betrokken zijn, begrip hebben en samen voor een visie gaan.
- Betrekken is wat we nu doen als er al een plan ligt. Het is ook goed om vanaf het begin uit te vragen hoe mensen er tegenaan kijken. Altijd starten met een open vraag.

Laat het open gedrag zien. Niet te veel kaderen.

- Overheidsparticipatie is vaak te succes gericht. Weinig ruimte voor fouten maken en leren. Vaak ook dat de ambtenaar zelf moet presteren of aan regels moet houden. Meer ruimte in afdeling. Stel ook een plan op om samen verder te komen. Geen nee-houding, maar 'ja, en'.
- Bij het indienen van een plan hoef je nog niet alle details te hebben.
- Kijk bij gedragsverandering van ambtenaar niet alleen naar wat er nodig is, maar ook naar wat belemmert momenteel. Moet er iets weg?
- Wat gebeurt er al wel? Ze willen waarschijnlijk al veel. Lessen trekken uit wat er gebeurt.
- Goed als wij actief meedenken.
- Hoe weten wij mensen te vinden?
- Passende taal: is dat ook bijvoorbeeld in het Engels? Want internationals.
- Niet elke ambtenaar heeft de juiste skills. Laat hen het ook niet doen, want dat komt het proces niet ten goede. Als het niet hun kracht is, laat het dan iemand anders doen (intern of extern inhuren).
- Doe het met de doelgroep zelf.
- Kracht van sleutelfiguren gebruiken.
- Niet het gesprek starten vanuit regels, wel vanuit de bedoeling/oplossing. Oplossingsgericht zijn (nieuw LP?)
- Wees nieuwsgiering, luister, stel vragen. Niet werken vanuit aannames, alsof je het wel weet.
- Heb oog voor de taalbarrière, anders bereik je niet alle inwoners. Doe daar wat aan!
- Bedenk iets (slogan, werkwijze) waardoor het binnen de gemeente meer gaat leven en houding en gedrag werkelijk veranderen. Een slogan (bv geen Utrecht zonder U)
- Gedrag is niet concreet genoeg, beetje open deuren, niemand kan daar tegen zijn. Hoe verander je daadwerkelijk het gedrag? Beter uitleggen, bv we zijn open en eerlijk, want we doen dit niet en dat wel
- Uit je eigen bubble komen;
- Aansluiten bij bijvoorbeeld een buurtfeest
- Buiten de lijntjes kleuren
- Terugkoppelen kan ook met een bord met een QR code ter plekke waar het onderwerp over gaat.
- Terugkoppelen: vaker vragen om mailadres, dan kun je makkelijker terugkoppelen.

1. Hebben jullie goede voorbeelden van meer eigenaarschap bij Utrechters? En waarom was dat een goed voorbeeld?

- Voorbeeld Thirty030
- Wie organiseert de Hemelvaart braderie op de Amsterdamse straatmarkt?
- Buurthuizen?
- Tuintjes in straten
- Boomspiegels
- Fietsenstalling (zo'n rond 'blik')
- Parking paradise

Wat vinden jullie van de beweging die we willen maken met het kompas?
Heel tof dat de gemeente Utrecht hiermee begint en mooi als jullie voorop lopen en andere gemeentes hiervan leren.

Bij participatie ook teruggeven aan de Utrechters wat er met hun input is gedaan.
Goed dat het kompas en de leidende principes ook worden bijgeschaafd, continu leren en verbeteren. Het is niet in beton gegoten.

Kompas heel inzichtelijk.

Maak kenbaar dat jullie dit doen: via sociale media. Vanuit lerende houding.

Mbt peilen: ga naar veel verschillende plekken waar mensen komen, bv supermarkt, daar komt iedereen

Belangrijk dat gemeente goed toegankelijk is, bereikbaar en benaderbaar. Inwoners moeten weten waar ze terecht kunnen, bv een pop up store, campagne op de elektronische banners
Beweging is ok, maar hoe krijg je dat voor elkaar?

Peilen kan ook Nimby gedrag veroorzaken

Sommige mensen willen meedenken met en plan, maar de meeste mensen willen meedoen met hun eigen plan. Dus heel goed dat jullie die beweging maken.

Vragen uit de groep, na de presentatie van Irene:

- *Merk je al verschil met deze nieuwe strategie? Heb je een groter bereik dan hiervoor?*

  Het is nog een concept strategie, in het college wordt het besproken a.s. dinsdag. Wethouders en raad moeten eerst hierover beslissen voordat we de nieuwe strategie toepassen.

- *Hoe gaan jullie de bevindingen en nieuwe manier van werken implementeren bij alle verschillende afdelingen?*

  We zien het ook als een opgave. Samen stad maken bestaat al langer als programma en er zijn drie sporen in het beleid (leidende principes, kompas en borgen in de organisatie). Het is een beweging van een verandering in de genen en de systemen. Dit vraagt andere sturing voor het hele management en bij werving en selectie, in FIT gesprekken rekening mee houden. We gaan de trainingen uitbreiden en de casusbesprekingen volgen.

- *Deze aanpak klinkt revolutionair. Zijn er andere steden en plekken die het ook zo aanpakken?*

  Gemeente Peel en Maas heeft als voorbeeld gediend.

Sessie Panel Meetellen - 25 januari 2024

Locatie: Stadsbrug te Utrecht (thuisbasis Panel Meetellen)

Vinden jullie dat we als gemeente en inwoners meer ècht samen kunnen werken? Op welke momenten wel/niet? Waarbij wel/niet?

- Panel zou zelf ook met thema's of vraagstukken willen komen ipv alleen vanuit de gemeente aangedragen thema's of vraagstukken.
- Meer doen met meldingen die bij de gemeente binnen komen en vooral een terugkoppeling hiervan geven.
- Meer kennis (ervaringsdeskundige) vanuit panel delen/aannemen.

Herkennen jullie dat we meer kunnen doen met de stem van Utrechters? (via bijv. peilingen) Herkennen jullie dat de gemeente meer ruimte moet geven aan bewoners om het zelf te doen? Waarbij kan dat? Hebben jullie voorbeelden van meer zeggenschap?

Voorbeeld vanuit panellid: Bewoners werden geïnformeerd over de woonwijk. Er was geen samenwerking of samenspraak, want bewoners kregen ineens te zien op een tekening ipv persoonlijk bericht dat huizen worden gesloopt. Voorkeur oplossing via de post persoonlijk benaderen, geen wijkbericht maar persoonlijk. Ga eerst in gesprek bij de eigenaar van de koopwoning ipv de besluiten die genomen zijn 'zomaar' mee te delen.

Voorbeeld vanuit panellid: Er is iets besproken met gemeente en daarna hoort de aanvrager/melder (de burger) niets meer. Dit hoort het panel vaak vanuit hun omgeving en dan voelt het meer alsof er een gesprek is geweest voor de vorm, dan dat de gemeente er ook echt iets mee heeft gedaan. Een oplossing zou zijn om z.s.m. terug te koppelen vanuit de gemeente. Snel en duidelijk voorleggen met vooral de waarom (waarom wel of waarom niet). Goed registreren wie aanwezig is (bij persoonlijk gesprek of bij een bijeenkomst) en dan brief of mail sturen bij terugkoppeling. Als mensen niet persoonlijke gegevens willen achterlaten, kan er misschien bij een buurthuis/plek waar het gesprek was/plek waar het over gaat de terugkoppeling worden opgehangen/geplaatst. Dit kan ook met QR codes, mits de doelgroep weet hoe dit werkt. Niet alleen communicatie met de start van iets, maar ook met het einde.

Voorbeeld vanuit panellid: Behoefte aan hulp zoeken bij contacten. Wat kan de gemeente hierin betekenen/hoe kan de gemeente jou helpen: informeren wat mogelijkheden zijn. Websites gevonden, maar er moet meer info komen, ook kosteloos. Stimuleren van cohesie, voor meer contact, burgerinitiatieven opzetten voor contact met de buurt/andere burgers in de stad. Aanleiding vinden om de buurt met elkaar te verbinden. Gemeente moet duidelijk maken waar je naartoe kan als je een idee hebt.

Voorbeeld vanuit panellid: Organisaties moeten meer op elkaar afstemmen. Voorbeeld voortuinen van gemeente en achtertuinen van de woningbouw. Hier ligt een kans voor GU om meer samen met bewoners ook te kijken wat mogelijk is en wat mensen hier zelf in kunnen doen voor meer eigenaarschap.

Voorbeeld vanuit panellid: Bende op straat terwijl door bijvoorbeeld meubels die de stoep blokkeren. Wellicht is er een oudere generatie die niet weten hoe ze dit moeten aanvragen

door cultureel verschil. De toegankelijkheid voor het contact over het grofvuil is niet goed; je moet betalen of het wordt niet opgehaald na bellen. Het kost heel veel moeite en het moet eenvoudiger.

Voorbeeld vanuit panellid: Niet beschikbare woningen i.v.m. percentage statushouders. Meer communicatie over hoe het echt zit om polarisatie te voorkomen.

Voorbeeld vanuit panellid: Passief of actief informeren; hoe wil je dat mensen worden aangesproken? Is dat dat automatisch of moet je acties inschrijven? Verschillende behoeftes van burgers voor informatie ontvangen. Iemand moet dat kunnen aangeven. GU heeft dit al, maar burger moet dit wel weten en kunnen aangeven. Waar moet GU actief over informeren als je meer samen stad wil maken?

- Directe buurt
- Alle mogelijkheden qua informatievoorziening openhouden zodat je iedereen bereikt. Telefonisch contact, brieven en digitaal, balie.
- Überhaupt meer in beeld brengen van de GU doet.

Voorbeeld/vraag vanuit SSM: Moeten alle medewerkers meer zichtbaar zijn met bijvoorbeeld een rood jasje?
Reactie panel: Als er specifiek iets is, dan zou het kunnen. Maar niet standaard, want die persoon wordt dan aangesproken op iets waar hij/zij 'niet van is' en daarnaast hangt er ook een negatief beeld voor de schuld op gemeente. Wanneer sommige burger een slechte ervaring hebben gehad, dan is iedereen van de gemeente slecht. Dan krijg je hetzelfde verhaal als hulpverleners die aangevallen worden. Eventueel poster ophangen of in buurthuis aankondigen dat er mensen van gemeente door de wijk lopen of langskomen.

- Wellicht om mee te denken waar je moet zijn.
- Als je dit doet, dan moet je ook naar alles luisteren.

'Wij staan overal voor open'
'De gemeente is de gemeente en moet voor alles open staan'

Conclusie: Veel voorbeelden van hierboven zijn gedrag van mensen. Hoe zorgen we voor gedrag van de burger? Hoe gaan de mensen het zelf anders doen en hoe kunnen wij daarin helpen?

Samen werken met die mensen die buurt goed kunnen, buurtvaders/buurtpreventie/buurt- of wijk ambassadeurs. Als buren elkaar aanspreken is moeilijk met angst voor gedrag of slechte reactie van de ander. Wijkplatforms kunnen voor gezamenlijk en veilig gevoel zorgen. GU kan dit stimuleren en supporten. Dan kunnen er meer verbanden/connecties gelegd worden voor een veilig en verantwoordelijke buurt.

Welke houding is volgens jullie nodig om de burger meer zeggenschap te geven?
Wat moet de gemeente doen? Missen jullie hier nog iets?
Hoe bereiken we mensen die we nu niet altijd bereiken?
Welke tips willen jullie ons nog meegeven?
Wanneer werken we goed samen met de stad?

- 'We staan gelijk aan je of we zijn gelijkwaardig' – toevoegen als quote
- Taal gebruiken die voor iedereen verstaanbaar is: 'Jip en Janneke' taal ipv gemeentetaal

(laag/hoog opgeleid). Zelfs deze presentatie/dit gesprek is moeilijk te volgen voor het panel, terwijl deze groep intussen al wat ervaring heeft met de gemeente. Een tolk voor andere talen is er wel vaak, maar iemand die de taal versimpeld wordt niet als tolk ingezet. Heel goed kijken naar de doelgroep en waar liggen die behoeftes, hoe kan je deze groep mensen goed begrijpen. Niet alleen de taal is belangrijk, maar ook de complexiteit van het verhaal. Verbanden leggen of thema's die verhouden tot elkaar is lastig voor dit panel/deze doelgroep.

Wat kan de gemeente doen?:

- Ruimte geven om voor verduidelijking te vragen.
- Versimpelen in taal.
- Vraag aan de deelnemers wat hij/zij hieruit begrepen heeft zodat de mensen van elkaar kunnen leren.
- Meer infographics voor versimpeling.
- Met meerdere groepen op verschillende niveaus in gesprek gaan (dit in samenwerking met organisaties zoals panel Meetellen).
- GU langskomen bij organisaties i.p.v. bijeenkomsten organiseren.
- Afvaardiging wat spreekt voor een groep/ervaringsdeskundige die ook bijdragen.

Wanneer werken we goed samen met de stad?
Dit vraagstuk leidde naar deze vraag bij Irene en Karin: Moet er een ervaringsdeskundige bij Samen Stad maken?

Feedback Werkgroep Burgerberaad - 30 januari 2024

- Je hoeft niet op ALLES te participeren. Mensen hebben betere dingen te doen/zijn al druk genoeg.
- De gemeente moet niet sturen, maar stimuleren. Bijvoorbeeld bij de wijkplatforms.
- Bij leidend principe over 'lef tonen': kijk hierbij ook expliciet naar procedures die niet werken. Regelingen in Utrecht zijn vaak gebaseerd op wantrouwen. 'er ook wat mee doen' mag scherper geformuleerd worden, zoals: en lost dit ook op.
- Overheidsparticipatie is een lastig woord
- Omgaan met (lastige) bewoners is een vaardigheid. Handel daar dus ook naar: niet iedereen kan dit of mensen hebben daar hulp in nodig.
- Algemene opmerking: er zijn duidelijke randvoorwaarden vooraf nodig en een goede terugkoppeling
- Het verschil tussen klassieke burgerparticipatie en peilen is nog onduidelijk.
- De transitiemotor030 heeft in het begin ook vooral gelobbyd richting de gemeenteraad in een agenderende rol. Hier houdt het kompas geen rekening mee. Zou dat wel moeten?

Indeling burgerberaad in kompas (volgens de werkgroep zelf):

- Fase waarin de transitiemotor030 in gesprek ging met de gemeenteraad behoort tot 'Utrechter aan zet', aangezien zij zelf initiatief hebben genomen en gehouden om met de gemeenteraad in gesprek te gaan.
- Vervolgens is de transitiemotor030 overgegaan in de werkgroep burgerberaad. In deze

startfase behoort de werkgroep burgerberaad tot ‘overheidsmiddelen’, omdat zij zelf verantwoordelijk zijn, maar wel subsidie krijgen vanuit de gemeente om de werkgroep te kunnen draaien.

- Op het moment dat de gemeente aansloot bij de werkgroep werd het ‘overheidsparticipatie’.
- Na de uitspraak van de gemeenteraad dat er een burgerberaad moest komen, was de gemeente aan zet. Het schrijven van de startnotitie is in co-creatie gegaan, want er was een gedeelde verantwoordelijkheid. De gemeente heeft weliswaar het mandaat en bepaalt daarmee bepaalde zaken.Je bent niet per se helemaal gelijk, want de gemeente neemt een besluit, maar je werkt wel gelijkwaardig samen. Je benut elkaars kwaliteiten.
- Bij de verdere uitwerking van het startdocument in het plan van aanpak voor het eerste burgerberaad en de uitvoering van het eerste burgerberaad is de samenwerking met de werkgroep burgerberaad overgegaan in ‘burgerparticipatie’, omdat de werkgroep fungeert als kritische meedenker.
- Bij de uitvoering van de adviezen van het burgerberaad is de gemeente weer aan zet, maar dit is ook nog afhankelijk van de adviezen.

Development Network Utrecht (DNU) - 14 maart 2024

Bijeenkomst met vertegenwoordigers van: Woonin, Vesteda, Boelens de Gruyter, G&S, BAM

Alle partijen kunnen zich vinden in de grote lijn van Samen stad maken en reageren enthousiast. Met name dat we proberen ook het ongehoorde geluid of de ongehoorde groep te bereiken. In het geval van projectontwikkeling gaat het dan om toekomstige bewoners/ Utrechters. Die groep bereiken is niet eenvoudig, want we weten vaak nog niet wie de toekomstige bewoners zijn. Tip DNU: zoek naar gesprekspartners die representatief zijn aan de beoogde, toekomstige bewoners.

Wat ook aanspreekt is het breder ophalen van informatie, feedback en belangen (Peilen), zodat het college of de raad beter in stelling gebracht kan worden om een brede belangenafweging te maken. Of om de kaders en randvoorwaarden aan te scherpen alvorens een samenwerking aan te gaan. Uiteraard slaan de leden van DNU aan op snellere besluitvorming, op het bieden van meer ruimte voor initiatief en minder beleid en regels stellen. *“Als gemeente moet je niet achter de voordeur willen regelen.”*

Vraag: Hoe prioriteer je de weging van verschillende thema's als: groen, wonen, werken, recreatie, mobiliteit, ruimte voor maatschappelijke en sociale functies?
Dit leg je vast in de kaders en randvoorwaarden. Uiteraard bepalen bestaand beleid en bijvoorbeeld de Omgevingsvisie een belangrijk deel van de kaders. Goed punt om de verschillende kaders en randvoorwaarden wegingsfactoren te voorzien van wegingsfactoren. Soms is gemeentelijk beleid onderling tegenstrijdig. Het toevoegen van wegingsfactoren maakt de opdracht voor alle samenwerkingspartners duidelijker.

Vraag: Hoe bereik je alle soorten doelgroepen?
Het stille midden horen we doorgaans niet en er zijn ook Utrechters die niet met de

gemeente in gesprek willen. Wij hebben goede ervaring opgedaan met de samenwerking met sleutelpersonen in de stad en Stichting Sleutelpersonen. Zij werken graag met de gemeente samen en weten verschillende Utrechters te bereiken. Ook Utrechters die geen contact met de gemeente willen.

Tips en aanmoedigingen:

- Een goed voorbeeld van samenwerken en samendoen is ons project: Clean Up in A'dam.
- Goed dat de gemeente zich extra gaat inzetten om de toekomstige Utrechter, bewoner of gebruiker te betrekken.
- Haal feedback of ideeën op daar waar de mensen/Utrechters zijn. Door samen te doen ontstaan er ook ander gesprekken. Veel meer van mens tot mens. Dit hebben wij ervaren bij de actie Tegelwippen, we werkten we samen met bewoners aan het vergroenen van de buurt. Je hebt dan hele andere gesprekken en haalt belangrijke geluiden op.
- Goede ontwikkeling om het gesprek te starten zonder uitgewerkt plan.
- Wat goed werkte en waardevolle informatie opleverde, was onze actie ‘Terug naar de buurt’. Een paar jaar nadat een bouwproject is opgeleverd, gaan we terug naar de gebruikers. Is dat wat we met het project beoogden gelukt? We merkten dat sommige collega’s het moeilijk vinden om het gesprek te starten. We lieten ons inspireren door stadspsycholoog Sander van der Ham en zijn leidraad: Hoe begin je een gesprek?
- Regie is belangrijk voor snellere besluitvorming.
- Dichter tegen elkaar aan staan, is niet alleen belangrijk voor bewoners. Maar ook voor ondernemers, professionele samenwerkingspartners in de stad.

Gemeente Utrecht
Samen Stad Maken

samenstadmaken@utrecht.nl

4 april 2024

Utrecht.nl

2024-004.DDK